

ROZPRAVA K NOVELE INTERUPČNÉHO ZÁKONA

ZAČIATOK 23.3.2003

(Po prestávke.)

(Gong.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Vážená Národná rada, budeme pokračovať, ako som už naznačil prvým čítaním o návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 419/1991 Zb. Dávam teraz slovo pani poslankyni Eve Černej, aby za skupinu poslancov návrh zákona odôvodnila. Nech sa páči, pani poslankyňa, máte slovo.

E. Černá, poslankyňa

Ctený pán predsedajúci, vážený pán minister, teraz tu ešte bol, ctené kolegyne a kolegovia. Všetci, ako tu sedíme, sa zhodneme v tom, že vznik života ako takého je neopakovateľný jav, mnohí ho môžeme chápať ako dar, či zázrak. Avšak za posledných niekoľko rokov sme my, poslanci za ANO, mohli ako občania, ktorí ešte neboli v parlamente, sledovať diskusiu o umelom prerušení tehotenstva, no nemohli sme nijako zakročiť, lebo vtedy sme ešte neboli v parlamente. Dnes, keď celý tento spor skončil na Ústavnom súde a jedným z argumentov je aj skutočnosť, že vyhláška Ministerstva zdravotníctva o umelom prerušení tehotenstva z genetických dôvodov nie je v súlade s platnou právnou úpravou sme toho názoru, že nastolenie súladu s Ústavou je možné len novelizáciou zákona, takže navrhujeme, aby to, čo je dnes vo vyhláške Ministerstva zdravotníctva sme preniesli aj do zákona. Interrupcie z genetických dôvodov sú v súčasnosti povolené, ale na základe vyhlášky, ktorá zavádza možnosť ukončenia tehotenstva z genetických dôvodov do 24. týždňa plodu. Zákon povoľuje interrupcie do 12 týždňov veku plodu. Vývoj plodu medzi 13 a 24 týždňom, ktorý je predmetom úpravy vyhlášky, nie je dnes v súlade so zákonom, a preto ani s Ústavou, lebo podľa čl. 13 ods. 2 Ústavy, medze základných práv sa určujú zákonom. Preto, aby sa obdobie od 13 do 24 týždňa nedalo zneužívať na obchádzanie zákona v tom smere, že zmeškané interrupcie by sa vydávali za interrupcie genetické, navrhujeme, aby pred takýmto rozhodnutím zasadal výsostne lekárske konzílium. Zloženie tohto konzília sa upraví vyhláškou Ministerstva zdravotníctva. Ide najmä o to, aby sa čo najskôr odstránili prekážky pre interrupcie z genetických dôvodov. Návrh novely zákona o umelom prerušení tehotenstva sme podali najmä preto, aby sme predišli rodeniu ťažko geneticky poškodených detí, ktorých rodičia by sa chceli rozhodnúť pre interrupciu, ale možným rozhodnutím Ústavného súdu pred pár dňami by ju nemali právne dostupnú. Nikoho k interrupcii však nemožno nútiť. Ctené kolegyne a kolegovia. Každý na tejto planéte, kto tu už bol, kto je a bude, môže sa tešiť z jedinečnosti života, pretože existuje. Napriek všetkej úcte k životu musím povedať, že nie ku každému jedincovi je osud či príroda tak štedrá, že po narodení existuje. K najväčšej tragédii rodiny, ženy, nositeľky života, patrí skutočnosť, keď zistí, že vo svojom tele nosí človečika, ktorý momentom narodenia prežíva hneď aj umieranie. Často v mukách nad bezmocným pohľadom dospelých. Len ten, kto prežije túto skúsenosť, vie o bolestnej a bezradnej situácii hovoriť najlepšie. Len ten, kto aspoň niekedy videl deti bez vyvinutého sacieho, či prehltacieho reflexu, k tomu nevidomé a hluché, môže chápať, o čom chcem hovoriť. O neupísateľnom utrpení. Málokto z nás to prežil a môžeme byť radi, že naše deti sú zdravé. Tomuto všetkému sa dá predísť, prirodzene, včasným diagnostikovaním, ale tiež vďaka podpore tejto novely, aby ľudia, ktorých sa to týka, mali šancu sa rozhodovať sami. Aj bez nás. Ďakujem vám pekne. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Dávam slovo spravodajcovi, ktorého určil navrhnutý gestorský výbor pre zdravotníctvo, poslancovi Petrovi Birošovi. Nech sa páči, máte slovo.

P. Biroš, poslanec

Vážení pán predsedajúci, vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci. V súlade s § 73 ods. 1 zákona o rokovacom poriadku som bol určený Výborom Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo za spravodajcu k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 419/1991 Zb. Na základe uvedeného podávam v prvom čítaní spravodajskú informáciu o predmetnom návrhu zákona. Konštatujem, že uvedený návrh spĺňa po formálnoprávnej stránke všetky náležitosti uvedené v § 67 a v § 68 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o

rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ako i náležitosti uvedené v legislatívnych pravidlách. Predložený návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, inými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými zmluvami. Uvedený návrh zákona nemá dopad na štátny rozpočet a rozpočty územných samospráv. Návrh zákona obsahuje doložku zlučiteľnosti s právom Európskej únie. Vychádzajúc z oprávnení, ktoré pre mňa, ako spravodajcu vyplýva z § 73 zákona o rokovacom poriadku odporúčam, aby sa Národná rada Slovenskej republiky uzniesla v zmysle § 73 ods. 3 písm. c) rokovacieho poriadku na tom, že po rozprave odporučí uvedený návrh zákona prerokovať v druhom čítaní. V súlade s rozhodnutím predsedu Národnej rady Slovenskej republiky č. 197 zo 4. apríla tohto roku a podľa § 71 rokovacieho poriadku Národnej rady Slovenskej republiky navrhujem, aby návrh zákona prerokovali výbory. Ústavnoprávny výbor Národnej rady Slovenskej republiky, Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien a Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo. Za gestorský výbor navrhujem Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo. Odporúčam, aby výbory predmetný návrh zákona prerokovali v lehote do 26. mája 2003 a gestorský výbor do 27. mája 2003. Ďakujem. Prosím pán predsedajúci

poslanec

mája 2003 a gestorský výbor do 27. mája 2003. Ďakujem. prosím pán predseda, otvorte rozpravu.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďakujem. Otváram všeobecnú rozpravu o tom bode programu. Konštatujem, že som dostal jedinú písomnú prihlášku z Klub KDH, pani poslankyňa Záborská nech sa páči, máte slovo.

A. Záborská, poslankyňa

Vážený pán podpredseda, vážený pán predseda, pani predkladateľka, kolegyne a kolegovia poslanci, vážený pán minister, môj príspevok k rozprave o návrhu skupiny poslancov z Aliancie nového občana na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 73/1986 Zbierky o umelom prerušení tehotenstva v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 419/1991 Zb. nepredkladám z pozície sudcu a tým menej z pozície prokurátora. Predkladám ho predovšetkým ako zástupca poslancov, ktorí chcú hľadať pravdu a tými by mali byť poslanci ktoréhokolvek parlamentu, teda aj Národnej rady Slovenskej republiky. Pravda, respektíve jej hľadanie a spoznanie je absolútnym predpokladom pre uskutočňovanie spravodlivosti, čo je prvoradým poslaním poslancov. Na prijatie pravdy je však potrebná psychologická dispozícia. Z toho vyplýva pre nás všetkých povinnosť skúmať sa, či sme ochotní prijať pravdu tak ako ona vyplýva z poznania skutočnosti a či sa v nás neozýva tendenčný a účelový postoj podľa našich osobných záujmov a možno aj podľa vnútrostraníckych motivácií. Ja môžem povedať za seba a za poslanecký Klub kresťanskodemokratického hnutia, že pravdu hľadáme. A budem úprimná, podelím sa s vami aj o moje životné skúsenosti, ktoré mňa osobne k tomu pobádajú, pretože sa chceme a sme odhodlaní postaviť za ochranu života, každého života, života aj tých najmenších a najslabších. Predkladaný zákon smeruje k uzákoneniu ešte širšej liberalizácie zákona, o prerušení tehotenstva v našej vlasti, v Slovenskej republike. Smeruje k rozšíreniu slobody ukončiť život celkom bezbranných nevinných ľudí. Kedykoľvek sa niekto proti takejto iniciatíve postaví, je označený za bezohľadného útočníka na práva ženy, na kvalitu jej života, za niekoho, kto zasahuje do jej súkromia. Mnohé organizácie, aj keď s nevelkou členskou základňou sa snažia označiť ho za bezcitného mezogína. Takýto človek alebo skupiny ľudí je označený za niekoho, kto nemá zmysel pre trápenie starosti žien. Otázka umelého prerušenia, správnejšie ukončenia tehotenstva sa stavia len ako problém práva ženy. Taký postoj je scestný a celkom odtrhnutý od života. Nikto, ani žena nemá právo svojvoľne siahnuť na ľudský život, aj keby to bol život jej dieťaťa, ktoré nosí pod srdcom. Otázka umelého potratu sa vždy týka práva nenarodeného dieťaťa a prípadne len druhotne života aj práva ženy. Ak chceme zachovať spravodlivý postoj v týchto prípadoch, tak si musíme uvedomiť, že sa vždy jedná o riešenie sporného vzťahu práv ľudí a je na nás, na poslancoch, hľadať a vytvárať podmienky pre spravodlivú ochranu ľudských práv, ako ženy, tak aj jej potomstva. V plnej miere si pritom uvedomujem aj pozíciu ženy, tlak rôznych spoločenských činiteľov, ktorým je vystavená, ako aj jej duševné rozpoloženie. Práve preto nechcem v tejto otázke pristupovať z pozície akademickej abstrakcie, ale predovšetkým z mojich vlastných životných skúseností, ktoré verte mi, neboli ľahké. Spomínam si na svoju matku, po 3. pôrode prekonala ťažkú sepsu s následným bakteriálnym zápalom srdcovej blany. V tom období to bolo smrteľné ochorenie, z ktorého vyviazla takpovediac len zázrakom a ktoré zanechalo na jej srdci nemalé následky. Po nejakom čase znovu otehotnela. Lekári odporúčali ukončenie tehotenstva. Moja matka, hoci už mala v tom čase 3 deti, zárok zásadne odmietla. Bolo to s vedomím a súhlasom môjho otca. Tehotenstvo sa skončilo normálnym pôrodom, narodil sa môj najmladší brat, ktorý je snáď najnadanejší z nás všetkých. Neviem, ani si neviem predstaviť,

že by sme boli bez neho žili. Môj najmladší brat mal 6 mesiacov, ja ako najstaršia som nemala ešte 6 rokov, keď v roku 1953 zatkla štátna bezpečnosť môjho otca, štvrtý roka mama nevedela o tom, kde je a predstierali, že ušiel za hranice. Po jednu roku vyšetrovacej väzby bol odsúdený na základe vykonštruovanej viny na 12 rokov väzenia, stratu všetkého majetku, a na ďalšie vedľajšie tresty. Moja matka zostala sama bez prostriedkov, so 4 malými deťmi. myslím, že nikto z vás nepochybuje, že bola a my s ňou ťažkým sociálnym prípadom. Doteraz vidím svoju matku ako krája darovanú salámu na tenké plátky, aby vyšla na všetky krajce chleba. Nehnevajte sa, že nehovorím to s vedomím nadradenosti, ale neviem pochopiť výrok veľmi dobre situovanej matky prednesený na verejnom zhromaždení, že si nevie predstaviť priviesť na svet dieťa, keby vedela, že by sa len dívalo na banán vo výklade a nemohlo by ho mať. Spýtajme sa svojich rodičov a starých rodičov, koľko detí videli vyrásť bez banánov a ktoré dorástli na statočných ľudí. je taká stará ľudová múdrosť, že nič nie je také malé, čo by sa nedalo rozdeliť, len treba k tomu srdce. Ale predsa, čo ak ide o život a zdravie matky. Čiastočne som odpovedala príbehom svojej mamy, respektíve mojich rodičov, ale pripomeniem ešte ďalšiu príhodu, na ktorej som bola tiež citovo intenzívne zainteresovaná. U mojej veľmi blízkej príbuznej trojdetnej matky zistili koncom 80-tych rokov zhubný nádor štítnej žľazy. Po operácií prišli k liečbe rádioaktívnym jódom. Pri rannej vizite, po ktorej mali dať liek, prehlásila, že liek nevypije, pretože sa jej nedostavila menštruácia, tehotenstvo nemôže vylúčiť a podaný liek by mohol poškodiť jej plod. Profesor, prednosta oddelenia suverénne prehlásil, že v tom nevidí žiaden problém. Prevezú ju na gynekológiu, tam tehotenstvo prerušia a liek jej podajú. Pacientka, tiež lekárka trvala však na svojom. Telefonovala domov, rodina schválila jej postoj, ale doporučili jej vziať liek aj za cenu rizika, že dieťa bude prípadne poškodené. Profesor nechcel o tom ani počuť, aj napriek tomu, že rodina bola ochotná zaviazat sa, že sa o prípadne poškodené dieťa postará a dieťa neprípadne na farchu štátu. Lekár pacientku okamžite prepustil z kliniky a prehlásil, že nie je ochotný ju liečiť ani teraz, ani v budúcnosti. V poslednom okamihu však keď už odchádzala z oddelenia jej povedal: "Kolegyňa, ak sa ukáže, že tehotná nie ste, môžete sa vrátiť." Vrátila sa, lebo po troch dňoch sa menštruácia spontánne dostavila.

V krátkosti ešte jeden prípad, jednu moju osobnú skúsenosť. Moja druhostupňová sesternica sa narodila ako ťažko poškodené dieťa. Nevidela, nechodila, ani nehovorila. Jej rodičia, aj celá rodina sme ju mali veľmi radi. Rodičia sa o ňu starali 20 rokov, postupom času zistili, čo jej robí radosť a môžem povedať, že to bolo šťastné dieťa. Naozaj skúsme aj srdcom posúdiť tento vážny problém, o ktorom jednáme a zistíme, že nie je nevyhnutné, aby zomierali nenarodené deti. Tu by sa dali použiť slová chorvátskeho lekára Mária Živkoviča, otca 5 detí, z toho jedno je postihnuté, ktorý povedal: "Milované dieťa je šťastné dieťa."

Vážené kolegyne a kolegovia poslanci, vážení predkladatelia, týmto smerom beží riešenie nášho problému. Zahájenie života individuálneho človeka začína okamihom splynutia vaječnej a semennej bunky. pri tomto pochode dochádza k vzájomnému doplneniu genetického materiálu zo strany otca a matky. Keď sa tento proces uskutoční, spustí sa nezadržateľný kontinuálny rad životných pochodov, ktoré sú charakteristické veľmi dobrou časovou a priestorovou koordináciou. Pri diskoordinácii tohto procesu nastáva biologická smrť. Až do tohto okamihu plynie biologický čas jedinca. Okamih splynutia dedičného materiálu charakterizovaný systémom dezoxyrybonukleových kyselín, ktoré sa bežne označujú v tlači ako DNA nespustí len biologický čas človeka, ale začne sa uplatňovať pôsobenie spomínaného dedičného materiálu. Tento je pre jedinca charakteristický a po celý život sa nemení. Na tomto fakte je založená aj súdne uznaná jednoznačná identifikácia ľudí. V súdnej praxi sa využívajú tieto poznatky ako nezvratné dôkazy identity človeka, napríklad obete zločinu, páchatelja, alebo aj pre identifikovanie otcovstva, prípadne matky. Táto možnosť je daná tým, že časť dedičného materiálu sa prenáša na dieťa od matky a časť od otca. Z toho jednoznačne vyplýva, že genetické vybavenie, súbor DNA v bunkách dieťaťa nie je totožný s genómom matky, ani s genómom otca. Ak by platilo veľmi často uvádzané tvrdenie a to nielen zo strany laikov, ale aj lekárov, poslancov a novinárov, že plod je súčasťou tela matky, tak by genetické vybavenie všetkých buniek muselo byť rovnaké. Muselo by byť identické, s genetickým vybavením buniek matky. Dieťa by mohlo zdediť iba znaky po matke, ale žiadne po otcovi. Takže takmer všetky bunky by mali ženský charakter, museli by byť všetky rovnaké, to jest ženské, aj všetky bunky plodu a nemohlo by existovať mužské potomstvo.

Na základe uvedených prírodovedeckých dôkazov nemali by sme pri posudzovaní tohto zákona brať zreteľ na tvrdenie o jednote tela matky a plodu a od neho odvodenej mylnej téze o slobodnom rozhodovaní tehotnej o osude svojho dieťaťa. Na otázku umelého ukončenia tehotnosti treba teda pozerať ako na rozpor právd dvoch ľudí, dvoch bytostí, ktoré majú podľa prirodzeného zákona, ale aj podľa Ústavy Slovenskej republiky plné právo na život a jeho účinnú ochranu. Bolo by diskrimináciou, keby malo byť upreté toto právo len preto, že je niekto malý a bezbranný, že je iba človekom vo vývojovom štádiu zárodka alebo plodu. Proti tomuto človeku nemožno zo strany ženy uplatniť ani tézu o sebaobrane, veď dieťa v živote matky nie je útočníkom, a predsa sa matka k nemu chová ako ku svojmu majetku. K tomuto fenoménu

prispieva aj zvrat mať dieťa. Človek nemá právo mať dieťa, má právo darovať život, ale darovať život neznamená len spustiť biologické hodiny.

Pri prijímaní prerokovávaného zákona sa budeme rozhodovať, či deťom, aj tým, čo sa možno nenarodia celkom zdravé, zabezpečíme život v láske, aj keď to bude náročné, alebo pripustíme, aby ktosi v súlade so zákonom na vysokej profesionálnej úrovni odstránil zo života matky podľa možnosti bez poškodenia jej zdravia. V mene poslaneckého Klubu Kresťanskodemokratického hnutia chcem vyzvať všetky kolegyne a kolegov poslancov k príprave legislatívnych podmienok, ako aj reálnych možností pre vylepšenie sociálnej spoločenskej situácie postihnutých. Dovoľte mi, aby som sa už len krátko vrátila k formálnej stránke zákona. Zákon je účelový, je účelovo zameraný na zdvojnásobenie dĺžky na vykonanie umelého potratu. Aj keď možno namietnete, že len vo výnimočných prípadoch. Pre účelovosť svedčí aj to, že je v ňom veľa chýb. Je robený narýchlo. Je v ňom veľa odborných chýb, nezohľadňuje vedecky overené fakty a medicínske poznatky. Ba aj po právnej stránke má významné závady. Z uvedených príčin za poslanecký Klub Kresťanskodemokratického hnutia dávam návrh, aby podľa § 73 zákona o rokovacom poriadku, ods.3 písm. b) Národná rada nepokračovala v rokovaní o návrhu zákona. Ďakujem za pozornosť. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Vážené panie poslankyne, páni poslanci, chcem sa opýtať, že na tabuli tí prihlásení, či sa hlásia do rozpravy alebo s faktickými poznámkami? Pán poslanec Bódy, do rozpravy? Pán poslanec Mikoško do rozpravy, pán poslanec Ábelovský predpokladám do rozpravy, pán poslanec Brocka do rozpravy, pani poslankyňa Majdová do rozpravy....

JB. Bugár, podpredseda NR SR

Pán poslanec Brocka do rozpravy, pani poslankyňa Majdová do rozpravy, pán poslanec Hort do rozpravy, pán poslanec Chovanec do rozpravy. Takže tým pádom, pán poslanec Heriban pýtam sa, či sa ešte niekto hlási do rozpravy. Nie. Končím možnosť sa prihlásiť ústne do rozpravy k tomuto bodu. Ako prvý vystúpi pán poslanec Bódy, nech sa páči. Áno samozrejme, nech sa páči, zapnú vám malý mikrofón. Máte slovo pán poslanec, vystupujete v rozprave.

P. Bódy, poslanec

Vážení pán predsedajúci, vážene pani poslankyne, vážení páni poslanci, nebudem sa vyjadrovať zdĺhavo, ale len veľmi stručne k § 2 ods. 3 vyhlášky 74/1994, ktorá hovorí o prerušení tehotenstva z genetických dôvodov. Genetické dôvody sú veľmi závažným aspektom prerušenia tehotenstva, ale na druhej strane, ak hovoríme o tom, že je to žijúci plod, potom si kladiem otázku, či to naozaj nie je vražda. Vražda to asi je, pretože z histórie poznáme narodené deti v Sparte, ktoré ako postihnuté hádzali zo skál. Takisto sa môže stať, že sa neobjaví genetický dôvod narodenia dieťaťa, narodí sa dieťa z abgarskóre 7 a je to DM-očka a narodí sa postihnuté dieťa, čo s ním. Môžeme ho takisto nechať utrať alebo zabiť. Stane sa človeku úraz počas života a je telesne zdravotne ťažko postihnutý, nuž čo s ním spravíme? Chcem tým povedať len jednu zásadnú vec. Ak hovoríme o nenarodenom dieťati ako o živom tvorovi, potom je pre mňa neprijateľné aj z genetických dôvodov a zvlášť teda do 24 týždňov tehotenstva umelo prerušiť tehotenstvo. Prosím, nechcem brať ženám dôvod alebo návod na rozhodnutie sa o prerušení tehotenstva, avšak nikto kto neprešiel 10 míľ v mokasinách ženy, ktorá zdravotne postihnuté dieťa vychovávala by nemala právo alebo by sa mala zdržať takýchto rozhodnutí.

Preto by som bol rád, keby ste nepodporili tento návrh zákona, respektívne novelu tohto zákona. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďalej v rozprave vystúpi pán poslanec Mikloško, pripraví sa pán poslanec Ábelovský.

F. Mikloško, poslanec

Pán predsedajúci, kolegyne, kolegovia, nebudem sa vyjadrovať k návrhu tejto novely, pretože cítim, že mi to neprináleží, ale cítim potrebu ak dovoľíte ako najstarší poslanec v tejto sále, vyjadriť sa k istému aspektu, ktorý sa týka vládnej koalície. My môžeme v médiách zastávať svoje ideové názory, môžeme ich zastávať najmä vtedy ak koalícia je zložená z viacerých ideových prúdov ako je kresťanský, pravicový, prípadne liberálny. Nikto nás nemôže obrať o túto možnosť, pretože potrebujeme ďalej rozvíjať svoju stranícku líniu. Vo chvíli, keď vstupujeme do koalície, musíme však nejakým spôsobom rešpektovať to, čomu hovoríme koalíčná zmluva. Dnes klub ANO a povedala to aj pani poslankyňa Černá na návrhu novely zákona je

podpísaný pán predseda Rusko, je tam pán poslanec Lintner ako predseda klubu a ďalší poslanci, predložili návrh novely tohto zákona. V prestávke, ktorú sme pred týmto rokovaním vyvolali spolu s ďalšími dvoma klubmi, sme prečítali našim kolegom z ANO, z koalície zmluvy a dovoľujem si to prečítať, je to bod 6 koalície zmluvy "Všeobecné a záverečné ustanovenia", ods. 1: "zmluvné strany sa zaväzujú, že budú svoje návrhy Národnej rade Slovenskej republiky presadzovať spolu s koalíčnými partnermi. Ak sa niektorí z koalíčných partnerov vo vážnej veci" a toto je veľmi vážna vec "a proti vôli ďalších členov koalície spojí na presadenie návrhu s opozíciou, je to hrubé porušenie práv ostatných partnerov koalície podľa bodu 5". Ja chcem len povedať, že od tejto chvíle, ak prejde tento návrh zákona do druhého čítania, oznamujem poslancom za klub ANO, že od tejto chvíle je v koalícii dovolené všetko. Ďakujem. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Na vystúpenie pána poslanca s faktickou poznámkou ako jediný pán poslanec Lintner, nech sa páči. Končím možnosť sa prihlásiť do faktických poznámok.

E. Lintner, poslanec

Samozrejme by sa dalo dlho na toto reagovať, ja to zúžim ozať len na to, čo sme teda prediskutovali v zákulisí. Necítim sa vôbec v zmysle toho, že by sme porušovali príslušné ustanovenie, ktoré si citoval pán poslanec, my sme pri predkladaní tohto zákona urobili maximum, aby sme koalíčných partnerov oboznámili a ja nepovažujem a považujem to za nátlak, nenáležitý politický nátlak, keď minútu pred prerokovaním príslušného bodu zaradeného do programu, nikto sa pred schôdzou neozval, sa vytvára takýto precedens. A toto čo si povedal pán poslanec, že sa necítiš viazaný, tak preberáš zodpovednosť za činnosť tejto vládnej koalície.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Pán poslanec Mikloško, môžete reagovať na faktickú poznámku.

F. Mikloško, poslanec

Ja len chcem potvrdiť slová pána predsedu, ktorý povedal, že sa necítia a ja len tvrdím, že už do budúcnosti sa nikto nemusí cítiť, nič viac som nechcel povedať.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Nemám právo komentovať, ale toto je najlepšia cesta do záhuby. Takže pán poslanec Abelovský nech sa páči v rozprave. Pripraví sa pán poslanec Brocka.

M. Abelovský, poslanec

Pán podpredseda, vážené kolegyne, kolegovia, myslím si, že na napísanie tohto zákona a rešpektívne na formulovanie toho kontraverzného ustanovenia § 4a, ktorý dnes prerokovávame som minimálne dal podnet pri rozhovoroch, ktoré vyplynuli zo štúdia materiálov a so zastupovaním Národnej rady Slovenskej republiky pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo veci vyslovenia časti zákona o umelom prerušení tehotenstva na Ústavnom súde. Pri zadovážovaní si expertných posudkov vyplynulo najmä z radov lekárov, bioetikov a gynekológov absolútna požiadavka na to, aby takáto novela zákona prišla ešte skôr ako Ústavný súd o veci rozhodne a ja túto novelu aj tak vnímam ako vyplnenie právneho vákuu, ktoré by tu mohlo vzniknúť v tejto veľmi dôležitej by som povedal až bytostnej ľudskej činnosti od rozhodnutia Ústavného súdu dotedy, kedy sa mi ako poslanci zídeme a prijmeme patričné právne konzekvence z rozhodnutia Ústavného súdu.

Zdôrazňujem, rozhodnutie Ústavného súdu, nech bude akékoľvek. Bioetici a lekári hovoria, že ak a to môžem po právnych analýzach zodpovedne povedať, že s pravdepodobnosťou sa rovnajúcej istote, bude napadnutá časť, ktorú táto novela nahradzuje a vzniklo by tu veľmi nebezpečné právne vákuum, ktoré by prakticky lekárom, ktorí kontinuálne vyšetrujú ženy a ako by aj povedal pán kolega, prakticky permanentným skríningom tehotných žien, zisťujú, či tehotenstvo prebieha normálne alebo sú tam nejaké zmeny. Len po zistení týchto zmien, z toho skríningu, ktorému sa dobrovoľne každá žena podrobí, je možné potom uzavrieť a robiť ciele vyšetrenia aj na genetické poškodenie. Nie je možné urobiť takéto vyšetrenie ciele skôr ako po 12. týždni tak aby sa tieto veci zistili. Hádám netreba ani pripomínať, že umelo prerušíť tehotenstvo žene, ktorá si to nechce dať vykonať nie je možné. Môže sa tak urobiť len na základe jej dobrovoľného rozhodnutia, prípadne so súhlasom u osoby, ktorá nie je spôsobilá na právne úkony na základe rozhodnutia jej zákonného zástupcu.

Čiže hovoríme len o ženách, ktoré si to umelé prerušenie tehotenstva chcú na základe dobrovoľného

rozhodnutia chcú dať urobiť. Od lekárov tu celkom oprávnené vystala otázka, že ak by vzniklo toto vákuum, ktoré hrozí, že tu vznikne, objektívne a ony budú pokračovať v tých skríningových vyšetreniach a potom aj v cieľných vyšetreniach na zistenie genetického poškodenia plodu, lekári vyhlásili, že nebudú ďalej vykonávať tieto vyšetrenia, pretože nebudú mať to svedomie tej žene povedať, že má geneticky poškodený plod a objektívne sa nebude dať vykonať potom na zák lade teda samozrejme súhlasu tejto ženy, interrupcia. Viete si predstaviť tie obrovské vnútorné, psychické pochody, ktoré by prežíval ten lekár, ktorý má tu tehotnú ženu v starostlivosti a bol by konfrontovaný s takouto situáciou len preto, že Národná rada Slovenskej republiky neurobila včas príslušné rozhodnutia, aby tomu zamedzila.

Ja si myslím, že aj tento zákon už mal byť prijatý v minulom volebnom období, pretože sťažnosť skupiny poslancov bola podaná v marci roku 2001, teraz už máme apríl 2003, pred dvoma rokmi ministerstvo zdravotníctva už malo dávno iniciovať prijatie takejto novely, takéhoto zákona, pretože teraz sa nám zdá a aj z diskusie vyplynulo, že máme tu rozhodovať vôbec, či interrupcie áno alebo nie. Veď predsa to je predmetom rozhodovania Ústavného súdu a nikto tu nemôže v Národnej rade prejedikovať jej rozhodnutie, rozhodnutie Ústavného súdu.

Čiže ja podporujem túto novelu, je veľmi potrebná a myslím si, že zabráni veľmi ťažkým rozhodovaniam aj lekárov aj matiek, ktoré sa dostanú do takejto veľmi ťažkej životnej situácie. Neviem si predstaviť totiž, že by taký lekár, ak zistí cieľným vyšetrením, napríklad rozštiep chrbtice u geneticky poškodeného plodu a nebude môcť tej žene povedať, že je to tak a objektívne sa tá interrupcia s jej súhlasom nebude môcť vykonať. Ďakujem pekne. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďalej na vystúpenie pána poslanca s faktickou poznámkou oneskorene pani poslankyňa Sabolová. Nech sa páči ako jediná. Končím možnosť sa prihlásiť s faktickou poznámkou. Zapnite mikrofón.

M. Sabolová, poslankyňa

Ďakujem pekne za slovo. Pán poslanec, ja by som rada povedať asi tri poznámky. Vy ako právnik by ste mali vedieť, že vyhlášku nenovelizujeme, alebo neupravujeme zákonom a zvolili sme si nesprávny podpis. Hovorili ste na záver, že už sa to malo dávno urobiť. Kde boli tí, ktorí to chceli urobiť a majú na to takýto názor dva roky a prečo to robia práve počas rokovania Ústavného súdu a rozhodovania v tejto veci, ako zdá sa mi to nie celkom fér hra. A pán poslanec, v tejto veci nejde o právne vákuum alebo o nejaký právny aspekt, v tejto veci ide o základné hodnoty života a o základné morálne hodnoty z pohľadu na život, čiže čudujem sa vám ako zástupcovi Národnej rady pred Ústavným súdom, že takto uvažujete a že hovoríte, že Národná rada či teraz práve v tomto období má rozhodovať. Národná rada môže dnes, zajtra, kedykoľvek aj zrušiť akýkoľvek zákon, bez ohľadu na to, či rokuje alebo nerokuje Ústavný súd a toto si myslím, že by ste mohli ako právnik

Značka: JBrt

môže dnes, zajtra, kedykoľvek aj zrušiť akýkoľvek zákon bez ohľadu na to, či rokuje, alebo nerokuje ústavný súd a toto si myslím, že by ste mohli ako, ako právnik, ovládať.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Pán poslanec Abelovský, môžete reagovať. Nech sa páči.

M. Abelovský, poslanec

Ja neviem, že kto zapríčinil, ja som v Národnej rade nesedel, len od 15. októbra tu sedím. Evidentne som povedal, že podnet na ústavný súd bol podaný skupinou poslancov už v marci roku 2001, kedy objektívne hrozilo po akejkoľvek, by som povedal, aj veľmi plytkej právnej analýze, že tu dôjde k vysloveniu protiústavnosti v tej časti vyhlášky. Že nekonalo príslušné ministerstvo, to ja za to nemôžem, ani to neviem zdôvodniť. Evidentné je, že skupina poslancov predložila návrh a ja ho budem podporovať.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďalej v rozprave vystúpi pán poslanec Brocka, pripraví sa pani poslankyňa Majdová.

J. Brocka, poslanec

Vážený pán podpredseda Národnej rady, vážený pán minister, vážené kolegyne, vážení kolegovia. Aj pani poslankyňa Černáúž vo svojom vystúpení povedala, že ten ich poslanecký návrh novely zákona je vlastne

reakciou na podnet inej skupiny poslancov, tridsať poslancov z Národnej rady. Ten návrh pred dvomi rokmi podpísalo deväť poslancov z Národnej rady za KDH a väčšina boli poslanci z iných strán. Návrh skupiny 30 poslancov podaný na ústavný súd sledoval jeden zámer, zúžiť, sprísniť súčasnú prax vykonávania interrupcií.

Návrh poslancov zo strany ANO má iný cieľ, liberalizovať súčasný stav, ešte viac ho uvoľniť. Keďže sa týmto znovu otvára diskusia o veľmi vážnom etickom, morálnom a spoločenskom probléme, dovoľte mi, aj keď som muž, sa vyjadriť k tejto veci, pretože sa nakoniec týmto otázkam venujem aj v poslaneckom klube.

Dámy a páni, každá vyspelá demokratická spoločnosť je založená na rešpektovaní istých hodnôt a princípov. Jednou z takýchto hodnôt je sloboda. Naša ústava sa vo svojom druhej hlave venuje slobode v mnohých článkoch, od slobody, od osobnej slobody cez slobodu vlastníckeho práva, cez slobodu pohybu a pobytu, cez slobodu myslenia, svedomia, cez politické práva, napríklad sloboda prejavu, sloboda zhromažďovania a podobne. Sloboda jednotlivca sa v celej druhej hlave ústavy rozvíja v podobe mnohých ďalších slobôd a práv. Ale, pred týmto právom a pred slobodou je aj v našej ústave, v článku 15, zakotvené právo na život. A podľa citovanej preambuly k základným právam v článku 12 sú si ľudia rovní v právach, aj v práve na život. Život je najvyššia hodnota a má prednosť pred inými hodnotami, dokonca aj pred slobodou. Tieto práva slobody tvoria pevné základy spoločnosti a pre ich povahu a funkciu, ktorú plnia v spoločnosti, dokonca o týchto základných právach a slobodách nemôžeme ani vyjednávať. Dokonca naša ústava nepripúšťa o týchto základných právach ani referendum.

Napriek tomu, dámy a páni, že ústava nám zaručuje slobodu, vonkajšiu slobodu v rôznych oblastiach, nemusíme byť vôbec spoločnosťou slobodných ľudí. Nový pojem, vnútorná sloboda, je totiž hodnota, povedal by som cnosť, ku ktorej musí človek dozrieť alebo sa dopracovať zvýšeným, určitým zvýšeným úsilím. Poznáte to iste aj z bývalého režimu. Napriek neslobode, alebo neslobodnej spoločnosti, ľudia vnútorne slobodní boli tými, nad ktorými totalitná moc nemala žiaden vplyv. Aj keby im siahla na život alebo na majetok. A keď počet týchto slobodných, vnútorne slobodných ľudí vzrástol, tak totalitný režim padol. Lebo, byť vnútorne slobodným, znamená byť nezávislým. Lebo, závislosť je opak slobody. Poznáte prípady závislosti a nebudem sa o nich dlhšie zmieňovať, ale možno je na mieste otázka, že prečo toľko hovorím o slobode.

Dámy a páni, preto, lebo tí, ktorí sú za právo ženy na potrat, vystupujú, ako keby tí druhí, ktorí bránia právo na život, obmedzovali ich slobodu, obmedzovali ich slobodu výberu a voľby, ale aj sloboda má svoje hranice. My ich tušíme, všetci, máme ich zapísané vo svojom srdci. Je to totiž súčasť toho prirodzeného zákona. Každý, dámy a páni, to nie sú náboženské termíny. Tieto prirodzené etické požiadavky sú v každom ľudskom bytí. Dokonca aj naša ústava explicitne vymedzuje tieto hranice slobody, rovnako ako ústavy iných vyspelých demokratických krajín, ktorých súčasťou je Základná listina ľudských práv a slobôd. V článku 12 prvá veta hovorí: "Ľudia sú slobodní a rovní." Opakujem, slobodní a rovní v dôstojnosti a právach.

A nakoniec, alebo na okraj, myslím si, že človek, ktorý sa rozhodne pre život toho dieťaťa predsa nestráca svoju slobodu. Naopak si myslím, že tí, ktorí sa rozhodnú pre interrupciu, to znamená zničiť nový život, sú väčšinou neslobodní a príliš závislí niekedy napríklad aj od pohodlia alebo kariéry.

Zástancovia potratov nedávajú žiadnu šancu životu, žiaden výber, žiadnu voľbu. Dokonca idú ďalej a formulujú nové ľudské práva. Priam absurdné ľudské právo, právo na rodiť sa ako chcený, právo narodiť sa ako chcený. Čo keby sme nechali toto právo voľby deťom až po narodení. Nech sa ony samé rozhodnú, či chcú žiť, alebo nie. Inak, vedie táto dnešná prax a uvažovanie priamo k eutanázii. Veď, prečo by sme nemohli tak rozhodnúť a už to hovoril aj pán poslanec Bódy a ja som mu veľmi vďačný, že vyslovil k tejto veci svoj názor, veď prečo by sme nemohli tak rozhodnúť o chorých, handycapovaných, starých ľuďoch a siahnuť im na život. Veď, s nimi je rovnako starosť a sú bremenom. Veď nebyť takého množstva ľudí v dôchodkovom veku, by sme nemuseli reformovať dôchodkový systém. Je to rovnako absurdné a zvrátené, lebo slabých treba chrániť. Chorých treba liečiť. Handycapovaným treba prejavovať pozornosť a starším úctu.

Autori poslaneckej novely v dôvodovej správe uvádzajú, že umelé prerušenie tehotenstva z genetických dôvodov predstavuje závažnú príčinu, ktorá opodstatňuje skončenie tehotenstva aj v neskoršom štádiu vývinu plodu. Je to falošná a pokrytecká morálka. Ja si myslím pravý opak, práve postoj k narodeniu postihnutého dieťaťa je skúšobným kameňom úcty k ľudskému životu. Potrat kvôli postihnutiu dieťaťa možno považovať za súd, vynesený nad všetkými postihnutými žijúcimi deťmi. Tak, ako to povedal pán poslanec Bódy. Medzi postihnutými od narodenia a normálnymi ľuďmi nie je žiaden rozdiel v stupni životného uspokojenia. V pohľade na bezprostrednú budúcnosť či zraniteľnosť frustráciou.

Pre zaujímavosť poviem jeden príklad. Keď v skupine 150 náhodne vybraných pacientov s rázštepom chrbtice položili v jednej ankete už starším deťom, samozrejme, otázku, či ich postihnutie spôsobilo, že život nemá cenu, či im nemalo byť dovolené zomrieť pred narodením. Ich jednomyseľná odpoveď bola

veľmi pôsobivá. Samozrejme, že chcú žiť a v pods tate si mysleli, že otázka je smiešna.

Dvojtvárnosť a pokrytectvo tých, čo sú za potraty, sa prejavuje aj v inom. Dieťa, ktoré chcú, považujú za dieťa od počatia. Dieťa, ktoré nechcú, nie je človekom ani v šiestom mesiaci. Alebo, matka, ktorá donosí a porodí svoje dieťa a potom ho odhodí, napríklad pred dvere sirotinca, tak považujú za krkavčiu matku a zákon ju trestá. Nie je to výraz pokrytectva a falošnej morálky? Jadrom problému potratov ale nie je otázka, odkedy je plod človekom, odkedy žije človek. To je v medicíne už dávno jasné. Problém je dnes úplne inde. Je otázkou, ktorá začína, respektíve za tou otázkou, kedy začína život, je iná otázka, a to, kedy na živote začína záležať, kedy musíme ľudský život rešpektovať. Ja hovorím, že od počatia, lebo život je najvyššia hodnota na zemi, dokonca väčšia ako všetko bohatstvo sveta.

Dámy a páni, u nás je uzákonený potrat do 12. týždňa, čiže dovedy akoby to nebol život. Čímsa vyznačuje tento, pre niekoho zhluk buniek, alebo nádor? Tak, len zopakujem to, čo je všeobecne známe, najmä tým, ktorí sú za slobodu voľby. Údery srdca začínajú v treťom týždni, v ôsmom týždni je vytvorený mozog a nervová sústava, dávno už, v deviatom týždni dieťa žmurká a prehľta a ak sa dotknete dlane, tak ju zovrie v päšť. V jedenástom týždni zreteľne cmúľa prst a v dvanástom týždni pracujú všetky telové orgány.

Dámy a páni, náš odmietavý postoj k interrupciám, postoj Kresťansko-demokratického hnutia je výrazom úcty k ľudskému životu, je výrazom citlivého postoja ku všetkým fázam ľudského života od jeho začiatku po prirodzený koniec a je dokonca výrazom rešpektovania nielen základného práva na život, ale aj výrazom rešpektovania práva na slobodu. Žena má právo rozhodovať o sebe, ale pani Černá, pred počatím. Potom už nerozhoduje o sebe, ale rozhoduje o ďalšej novej jedinečnej a originálnej ľudskej bytosti. Ďakujem za vašu pozornosť. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Na vystúpenie pána poslanca Brocka s faktickými poznámkami dvaja. Končím možnosť sa prihlásiť s faktickými poznámkami. Pani poslankyňa Bollová, nech sa páči.

D. Bollová, poslankyňa

Ďakujem pekne, pán predsedajúci. Pán poslanec Brocka, prosím vás, nepredpokladajte, že navrhovatelia sú voľajakí sadisti. Vyvarujte sa podobných emočne ideologicky zameraných konštatovaní. Držme sa, prosím, reálnych ohrození pre slobodu ťažko postihnutých detí. Ako by ste, pán poslanec, definovali slobodu dieťaťa narodeného z rodičov narkomanov alebo chorých na AIDS, ktorí majú darovaný život krátky, ale plný utrpenia a žiaľu prizierajúcich sa na ich trápenie. Ako sú tieto deti slobodné? Ďakujem.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Pán poslanec Ondriaš.

K. Ondriaš, poslanec

Ďakujem za slovo. Pán poslanec, vo svojom prejave ste používali slová sloboda, totalita, právo na život, pokrytecká morálka. Viete o tom, že posledných desať rokov sa nenarodilo viac ako 200 tisíc detí v dôsledku chudoby? Viete o tom, že mladí ľudia si nemôžu dovoliť dieťa alebo dve deti v dôsledku zlých ekonomických podmienok? Čo keby ste diskutovali radšej a riešili tento problém? Ďakujem.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Pán poslanec Brocka, môžete reagovať na faktické poznámky.

J. Brocka, poslanec

Pani poslankyňa Bollová, na otázku, čo by som povedal na to, ak sa narkomanom narodí dieťa. No, ja by som to dieťa nezabil, ale opýtal by som sa toho dieťaťa, či chce žiť. A pánu Ondriašovi, pán Ondriaš, to vôbec nie je pravda, že sociálne dôvody sú rozhodujúcou príčinou toho, že ľudia chcú alebo nechcú mať deti. Na Slovensku, a to je aj vo vyspelých krajinách, najmenej detí majú tí najbohatší, ktorí si najprv kúpia terénne auto, zariadenia byt alebo postavajú dom. Nakoniec aj vaša generácia, vaši rodičia, keby uvažovali tak, ako vy, tak dneska ste tu nie, pán poslanec. (Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďalej rozprave vystúpi pani poslankyňa Majdová a ak nám ešte zostane čas, tak pán poslanec Hort. Nech sa páči.

M. Majdová, poslankyňa

Vážený pán predsedajúci, vážený pán predseda Národnej rady, vážený pán minister, vážené dámy poslankyne, vážení páni poslanci, dovoľte mi, aby som sa ako členka parlamentu i ako žena a zdravotná sestra s niekoľkoročnou praxou vyjadrila k predloženému návrhu zákona.

Predkladatelia novely zákona o umelom prerušení tehotenstva prezentovali na verejnosti zámer, citujem: "

Značka: VM

Poslankyňa ...

Predkladatelia novely zákona o umelom prerušení tehotenstva prezentovali na verejnosti zámer. Citujem. "Odstrániť nesúlady platnej právnej úpravy pri zachovaní súčasného právneho stavu", koniec citátu. Aký je súčasne platný právny stav? Dnes sa ukončenie tehotenstva, pretože z technického a podľa môjho názoru i právneho hľadiska, nejde o prerušenie, ale o ukončenie tehotenstva, čiže sa dnes sa ukončenie tehotenstva vykonáva v súlade so zákonom a vyhláškou ministerstva zdravotníctva, ktoré boli prijaté v roku 1986.

Zdôrazňujem, boli prijaté v roku 1986. To znamená, pred 17 rokmi. Kto sa aspoň trochu vyzná v medicíne, vie, že 17 rokov je pre rozvoj medicínskej alebo ak chcete, lekárskej vedy, veľmi veľa. Za tých 17 rokov vedecký pokrok v medicíne a v oblasti prenatálnej diagnostiky išiel dopredu míľovými krokmi. V roku 1986, keď boli prijaté spomínané právne predpisy, bolo skutočne možné zistiť genetické poruchy vo vývoji ľudského plodu zhruba v 24. týždni tehotenstva. Pri dnešnom stave diagnostických a vyšetrovacích metód je takúto diagnostiku možné vykonať už medzi 14. až 18. maximálne 20. týždňom tehotenstva. To znamená, o celých 4 až 6 týždňov skôr, ako to bolo možné pred 17 rokmi.

Návrh, aby mohlo byť tehotenstvo z genetických dôvodov umelo ukončené v 24. týždni tehotenstva, teda z vedeckého hľadiska, jednoznačne neobstoí. Mimochodom, 24. týždeň, skúsme si tento nič nehovoriaci číselný kód preložiť do ľudskej alebo, ak chcete, do hovorovej reči. 24. týždeň tehotenstva je ukončený 6. mesiac tehotenstva. Nie je ničím výnimočným, ak v 6. mesiaci tehotenstva dôjde k predčasnému pôrodu. Dieťa, ktoré sa predčasne a neplánovane narodí v 6. mesiaci tehotenstva, je plnohodnotný človek s kompletne vyvinutými vonkajšími aj vnútornými orgánmi. Práve narodené i ešte nenarodené dieťa v 6. mesiaci tehotenstva vyzerá presne tak isto ako dieťa, ktoré sa narodí v normálnom termíne, teda v 40. týždni, čiže 9. mesiaci tehotenstva.

Organizmus dieťaťa predčasne narodeného v 24. týždni tehotenstva je schopný začať plniť presne tie isté funkcie ako organizmus dieťaťa narodeného v 40. týždni. Z toho jasne vyplýva, že vnútro maternicový vývoj plodu je v 24. týždni prakticky ukončený a schopnosť 24. týždňového ľudského plodu prežiť mimo tela matky je z vedeckého hľadiska nespochybniteľná. Dnes je úplne bežnou praxou, že zhruba v 6. týždni tehotenstva si lekár pozýva rodičov dieťaťa na ultrasonografické vyšetrenie. Zámerne hovorím o rodičoch, nie iba o matke. Je predsa úplne prirodzené, že aj otec dieťaťa chce vidieť svojho potomka už v tomto rannom štádiu jeho vývoja a muži túto možnosť veľmi radi využijú, zvlášť ak ich k tomu ich partnerka povzbudí. Takýto zážitok v nich prehlbuje pocit spolupatričnosti s matkou dieťaťa i s dieťaťom samotným.

Takýto zážitok v nich prebúda otcovskú hrdosť a pýchu. Takýto zážitok v nich prebúda zodpovednosť za počatý život i odvekú túžbu muža milovať a chrániť svoju ženu a svoju rodinu. Ženy ba mali takéto pozitívne city a schopnosti mužov podporovať a nie ich vyhlásenia o samostatnosti, nezávislosti a nesprávne chápanom práve na súkromie, posielajú do zabudnutia. V tomto rannom štádiu tehotenstva si väčšina párom odnáša zo sonografického vyšetrenia fotografiu svojho dieťaťa. A v tomto rannom štádiu, keď rodičia ešte ani len netušia aké bude mať ich dieťa pohlavie, hľadajú preň meno. Už v tomto rannom štádiu vývoja rodičia svoje dieťa bezvýhradne milujú. A preto je pre mňa ako ženu i zdravotnú sestru nepochopiteľné, ako je možné, že sa týmto milujúcim ľuďom o pár týždňov neskôr snaží naša spoločnosť nahovoriť, že život ich dieťaťa bude mať cenu iba vtedy, ak príde na svet ako 100-percentne zdravý, silný a životaschopný jedinec.

Je pre mňa nepochopiteľné, ako je možné, že sa naša na základoch humanizmu postavená spoločnosť snaží týmto milujúcim ľuďom nahovoriť, že môžu svoje ešte nenarodené dieťa len tak, na základe nejakého lekárskeho vyšetrenia, prestať milovať a môžu ho nechať bez výčitiek svedomia zabiť. Nedokážem pochopiť, že spoločnosť, ktorá v mene dodržiavania ľudských práv a rovnosti šancí robí všetko možné i nemožné, aby pomohla telesne a mentálne postihnutým ľuďom integrovať sa ako rovnocenným členom spoločnosti. Jednoducho, ja nedokážem pochopiť, že táto istá spoločnosť sa snaží rodičom nenarodeného dieťaťa nahovoriť, že pre ich dieťa je lepšie sa nenarodiť, a to preto, že by kvôli zdravotnému postihnutiu urobilo nešťastným seba i svojich rodičov.

A navyše, túto vysoko humánnu spoločnosť by jeho zdravotné postihnutie príliš veľa stálo. Všetky tie medicínske prípravky, návštevy lekárov, sociálnych pracovníkov, všetky tie financie vynaložené na kompenzačné prostriedky a ústavnú starostlivosť. A preto je vraj lepšie, takéto dieťa zbaviť života skôr ako si mohlo užiť. Rozhodli miesto neho, keď ho splodili, nech teda bez jeho súhlasu rozhodnú aj o tom, že pre túto spoločnosť nemá jeho život žiadnu cenu. Veď také dieťa by predsa podľa názorov niektorých vysoko

humánnych kruhov, nevedelo byť šťastné. Vážené dámy poslankyne, aj medzi vami sedí niekoľko žien, ktorých dieťa prišlo na svet s viac, či menej závažným ochorením. Len vy samy viete, koľko slz, lásky a sebazaprenia vás stálo, že ste sa svojmu dieťaťu museli venovať viac než iné matky. Pýtam sa vás, keby ste boli v čase tehotenstva vedeli, čo všetko budete musieť vy a vaše dieťa podstúpiť, boli by ste ochotné svoje dieťa zabiť? Nemilujete svoje dieťa oveľa viac práve preto, že sa narodilo slabšie a bezbrannejšie než iné deti? Nemilujete snáď toto svoje dieťa práve preto, že ste s ním strávili tak veľa času, kým ste ho naučili vyrovnáť sa s jeho handicapom? Máte snáď pocit, že vaše dieťa je menej spokojné, či menej šťastné ako iné deti len preto, že prišlo na svet s istým obmedzením? Skutočné šťastie sa predsa nemeria ani výškou bankového konta ani mierou intelektuálnych schopností. Skutočné šťastie sa nemeria ani fyzickou krásou. Skutočné šťastie je závislé jedine od našej ochoty a schopnosti prijímať výzvy života a prekonávať prekážky.

Skutočné šťastie je závislé jedine od miery lásky, ktorú sme schopní prijímať a dávať práve tým najslabším, najbezbrannejším, najchorľavejším a spoločensky najzávislejším. Vážená snemovňa, medzi geneticky alebo ak chcete dedične podmienené ochorenia patrí napr. aj krátkozrakosť, rakovina, srdcovo-cievne ochorenia, niektoré typy obezity a niektoré ochorenia tráviaceho traktu, cukrovka a iné poruchy metabolizmu. Prítomnosť týchto ochorení do veľkej miery ovplyvňuje kvalitu života človeka. Možno sa v blízkej budúcnosti dočkáme toho, že lekárske vyšetrením bude možné už počas tehotenstva presne zistiť percento pravdepodobnosti výskytu niektorého z týchto ochorení. Zahrnieme časom aj takéto geneticky podmienené ochorenia medzi dôvody na umelé ukončenie tehotenstva? Pokus o dokonale zdravú a geneticky čistú ľudskú rasu sme v histórii ľudstva už raz mali. Verím, že táto snemovňa sa nechce podieľať na takýchto pseudovedeckých experimentoch a návrh novely zákona odmietne. Ďakujem za pozornosť.

(Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ako posledný v rozprave, dnes ako posledný vystúpi pán poslanec Hort. Potom by sme dnes prerušili rokovanie a zajtra ráno by sme pokračovali. Ešte ostane do rozpravy pán poslanec Chovanec a pán poslanec Heriban. Pán poslanec, nech sa páči, máte slovo.

M. Hort, poslanec

Vážení pán podpredseda, vážený pán predseda parlamentu, vážený pán minister, milé kolegyne, kolegovia, dámy, páni, pôvodne som sa nechcel prihlásiť do rozpravy, ale aj počas toho, čo som si tu vypočul, ale hlavne na základe diskusie, ktorá bola aj u nás v poslaneckom klube, by som chcel z tohto miesta upozorniť na niektoré skutočnosti.

O koalícnej zmluve už tu hovoril František Mikloško, a preto nebudem to tejto vody vstupovať. Chcel by som, ale upozorniť na to, že téma interrupcií, tvrdosti tohto zákona alebo mäkkosti je problémom, o ktorom sa diskutuje odvtedy ako sa v našej spoločnosti mohlo začať verejne diskutovať, to znamená od roku 1989. Od roku 1989 s menšími alebo väčšími úspechmi alebo neúspechmi sa táto téma dostávala na pretras a musím konštatovať, že vždy sa dostávala na pretras s cieľom zákon, ktorý sme dedili z komunizmu sprísniť v zmysle alebo s obavou zachovania alebo nezachovania národa, s obavou zachovania alebo nezachovania nášho slovenského alebo občianskeho rodu na Slovensku.

Sám som o tejto veci diskutoval veľakrát s ľuďmi, ktorí mi vedeli nastaviť mravné, morálne a iné zrkadlo a pochopil som, že táto téma by sa mala dostať na rokovanie snemovne Národnej rady vtedy, keď ona bude prediskutovaná nielen v odborných kruhoch, keď ona bude prediskutovaná v kruhoch, ktoré predstavujú vážne, morálne authority, a to nielen v cirkvi, ale s ostatnými ľuďmi, ktorí majú záujem diskusiu v tejto oblasti posunúť dopredu. Lebo táto téma sa netýka len matky, pri všetkej úcte k ženám, táto téma sa týka dieťaťa, táto téma sa týka rodiny, táto téma sa týka aj národa. A veľmi vážne sa týka národa v tej dobe, v ktorej teraz žijeme. Viete, keď som sa zamyslel nad tým, s akou ľahkosťou, potom všetkom, čo sa už o tejto veci oddiskutovalo, s obavami niektorých kruhov, že sa ten zákon sprísni, sa takýto návrh, ktorý naopak nesprísňuje, ale liberalizuje tento bod alebo tento problém našej spoločnosti, s akou ľahkosťou sa dostáva na rokovanie Národnej rady. Spomenul som si na to ako sme svojho času prerokovávali v poslaneckom grémiu návrh na obmedzenie poslaneckej imunity. To sa musím nad tým pousmiať, keď sme sa dokázali v grémiu zhodnúť, že neurobíme z ústavy trhací kalendár a nepôjde s jedným návrhom Galbavý, s druhým pôjde Mečiar, s tretím pôjde pán Fico a vieme sa vzáčne zhodnúť na tom, že takáto vec ako je poslanecká imunita budeme riešiť v spoločenstve nielen jedného poslaneckého klubu, nielen koalície, ale aj opozície a vec, ktorá sa týka života a smrti, ktorá sa týka budúcnosti, ktorá sa týka tak citlivej otázky ako je zrušenie života pred jeho narodením, takáto vec sa dostane s takouto ľahkosťou na rokovanie Národnej rady.

Ja si myslím, že každý a nejdem vstupovať do svedomia ani lekárom ani právnikom ani slobodným, tu

prítomným ani ženatým ani viacnásobným matkám a otcom, takáto vec je niečo, čo predtým ako sa veľmi vážne začne celospoločenská diskusia, jednoducho nie je možné ju posunúť do takej vážnej rozhodovacej roviny, kde budeme mnohí z nás nie celkom obdarení všetkými informáciami, ktoré potrebujeme. A mnohí z nás, ktorí máme iba svedomie, ktoré sme zdedili výchovou, ktorú sme dostali, a pritom nikomu nechcem do jeho svedomia vstupovať. Ale myslím si, že to je téma, ktorá sa dá nazvať slovom transcendentná, nepatrí sem dnes. Nebude sem patriť ešte v blízkej budúcnosti, lebo ak chceme my, ktorí máme iný názor, rešpektovať tých, ktorí si myslia, že do koalíciej zmluvy ani nikde sa tieto témy nemohli zapísať, preto lebo nie je ešte zrelá doba, tak prosím všetkých tých, ktorí vyžadujú v tejto oblasti toleranciu, aby s týmito témami dnes a teraz neprichádzali, pretože dnes a teraz nie je doba na to, aby sme ich takýmto spôsobom riešili. Ja som v tomto duchu prosil, nemali sme v poslaneckom klube stanovisko jednotné, ktoré by sme tu chceli predostrieť, ale prosil som poslancov nášho poslaneckého klubu, aby zvažovali všetky tieto skutočnosti, aby to, čo sa neodhodlal nikto urobiť, za ostatných 13 rokov, to znamená akýmkoľvek spôsobom túto veľmi citlivú tému posunúť niekam a my sa naozaj dnes bavíme o tom, či zlegalizujeme interrupciu nie do 12 týždňov, ale do 24 týždňov. O tom sa tu dnes rozprávame. A v tejto oblasti, takýmto závažným spôsobom ešte ani jeden z parlamentov doposiaľ sa neodvážil pristúpiť k rokovaniu a k hlasovaniu. Teraz prosím v tomto zmysle zvažovať ...

Značka: VM

M. Hort, poslanec

A v tejto oblasti takýmto závažným spôsobom ešte ani jeden z parlamentov doposiaľ sa neodvážil pristúpiť k rokovaniu a k hlasovaniu. Váš prosím v tomto zmysle zvažujeme a prosím, vás, aby sme tento návrh nepodporili. Ďakujem pekne.

(Potlesk.)

B. Bugár, podpredseda NR SR

Ďakujem. Vážená Národná rada, prerušujem rokovanie. Zajtra, chcem upozorniť, že o 8.30 hodine je poslanecké grémium. O 9.00 hodine budeme pokračovať podľa schváleného programu 16. bodom, a to je vládny návrh zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a po prerokovaní tohto bodu budeme pokračovať v rozprave k tomuto zákonu. V rozprave ešte vystúpia 2 poslanci, pán poslanec Chovanec a pán poslanec Heriban. Potom samozrejme ešte môžu sa vyjadriť pani navrhovateľka a pán spravodajca. Pán poslanec Figeľ.

J. Figeľ, poslanec

Ďakujem pekne, pán predsedajúci. Chcel by som pozvať členov zahraničného výboru na krátke rokovanie do zasadačky č. 149, teraz po skončení hneď. Ďakujem.

B. Bugár, podpredseda NR SR

Takže dovidenia, zajtra o 9.00 hodine.

POKRAČOVANIE 24.4.2003

P. Hrušovský, predseda NR SR

Prosím, prezentujeme sa a hlasujeme o návrhu prideliť zákon na prerokovanie výborom, určiť gestorský výbor, ako aj lehotu na prerokovanie v druhom čítaní.

(Hlasovanie.) 102 prítomných, 100 za návrh, 2 nehlasovali. Návrh sme schválili. Ďakujem pánovi ministromi, pánovi poslancovi.

Teraz pristúpime k rokovaniu o včera prerušenom bode programu o návrhu skupiny poslancov na vydanie zákona o umelom prerušení tehotenstva, ktorý sme prerušili pri rozprave. Sú ešte prihlásení ústne dvaja rečníci do rozpravy. Ako prvý vystúpi pán poslanec Chovanec. Prosím pani poslankyňu Černú a pána spoločného spravodajcu pána poslanca Biroša, aby zaujali svoje miesta určené pre navrhovateľa a spravodajcov a pána poslanca Chovanca

Značka: JBrt

Biroša, aby zaujali svoje miesta určené pre navrhovateľa a spravodajcov a pána poslanca Chovanca o vystúpenie. Nech sa páči.

M. Chovanec, poslanec

Vážený pán predseda Národnej rady, vážené kolegyne a kolegovia, očakával som, že návrh novely zákona, tlač 210, vyvolá kontroverznú diskusiu. Napriek takémuto očakávaniu úroveň doterajšej diskusie, pravdu povediac, ma prekvapila. Pôsobila veľmi emotívne. Problém sa zjednodušil na označenie tých dobrých, ktorí sú za stiahnutie zákona a tých druhých, zlých. Objavilo sa i oslovenie pokrytci. Pritom nejde o nič prevratné, o žiadnu skutkovú zmenu oproti doterajšiemu stavu. Prípadným prijatím zákona sa súčasný stav potvrdzuje len vyššou právnou normou. Týmto konštatovaním však v žiadnom prípade nechcem bagatelizovať závažnosť prerokovávaného zákona. Je mi veľmi dobre známe, že prijatím zákona ide o istú úpravu, legislatívnu úpravu a vzťah medzi ústavou a zákonnou normou.

Som ale presvedčený, že používaním silných slov sa riešeniu nepomôže, skôr naopak. Z vecného problému sa vykľul problém politicko-ideologický. Domnievam sa, že ani spochybňovanie koalície a možnej nepredvídateľnej reakcie jednotlivých strán nie je dobrá správa pre občana. Som však ďaleko od toho, aby som sa miešal do politických hier vládnych strán. Bez komentára ponechám aj návrhy pýtať sa poškodeného dieťaťa, či chce alebo nechce žiť. Pán poslanec Hort konštatoval, že problém sa mal najskôr vydiskutovať na iných miestach a až potom na pôde parlamentu. Áno, myslím si, že má naozaj pravdu, po včerajšku som však presvedčený, že po akýchkoľvek diskusiách by reakcie v parlamente boli podobné tým, ktoré odzneli, možno boli by o niečo uvážlivejšie.

Chcem s plnou vážnosťou zdôrazniť, že si úprimne vážim a plne akceptujem ľudí s presvedčením o dominantnom postavení života v ktoromkoľvek štádiu jeho vývoja. Napriek tomu za poslanecký klub Smeru konštatujem, že sme pripravení návrh zákona podporiť. Pritom, vôbec necíťujem menšiu úctu k životu, ani sa necítim byť tými zlými, ale, povedal by som, snáď tolerantnejšími. Pokladáme za akceptovateľné, aby matka, ale aj otec mali právo v istých, presne zákonom definovaných situáciách rozhodnúť o tom, či tehotenstvo v takýchto prípadoch budú akceptovať aj naďalej, alebo považujú za vhodnejšie jeho ukončenie. Akceptujeme istú právnu silu pri ich rozhodnutí. Naše stanovisko nemienim zdôvodňovať právnymi filozofickými, medicínskymi, morálnymi, či etickými argumentmi. Tí, ktorí sa problémom zaoberajú dlhšie, iste potvrdia, že tieto argumenty existujú, aj keď pre tých, ktorí vyznávajú inú filozofiu, majú iné presvedčenie, nie sú akceptovateľné. Presne tak, ako pre tých druhých termín vražda, zabitie a iné, ktoré pri argumentácii používajú tí prví.

Zásadný problém teda tkvie len v tom, koľko právnej možnosti poskytneme žene a či jej vôbec nejakú možnosť pri rozhodovaní a riešení ponecháme. Máme v sebe toľko sily, aby sme ju vyradili z procesu možného rozhodovania pri takejto, tak osobnej a tragickej udalosti, alebo si osvojíme jedine správny názor na absolútne právo života, geneticky alternovaného jedinca. Poznám viacero rodín, ktoré takýto údel prijali, starostlivosť o ťažko postihnuté dieťa sa stalo náplňou ich života. Rozhodli sa dobrovoľne, vyznávajú svoju filozofiu, svoj vzťah k životu. Máme však právo nariadiť to každej matke? Každé rodine? Nie som si celkom istý, že áno, preto nielen mne, ale i mojím kolegom je predsa len bližší liberálnejší postoj s akceptovaním práva ženy podieľať sa na rozhodovaní o osude jej alternovaného dieťaťa v čase, keď ešte nie je schopné samostatného života.

Dovoľte malé odbočenie. Včera ma zaujala poznámka, z môjho pohľadu veľmi racionálna, pani kolegyňa, poslankňa, myslím Sabolovej, odpustite, ak sa mýlim, ktorá pripomenovala tú skutočnosť, že ukončenie tehotenstva je až v 24. týždni gravidity. Naozaj, veľmi by som privítal, ak by sme mali možnosť prijať také opatrenia, aby sme posunuli tento týždeň o niekoľko týždňov nižšie. Chcem povedať, že problém je v diagnostikovaní, vo včasnom diagnostikovaní, pretože doterajšími skriningovými metódami jednoducho nie je možné zistiť skôr a jednoznačne potvrdiť skôr geneticky alternovaného jedinca. Ak by sme mali len tú možnosť čo len Česi, ktorí používajú takzvaný "tripotes" je úplne reálne a možné, aby sme dokázali rozhodnúť a skutočne kompetentne asi okolo 20. týždňa. Veľmi by som si prial, keby to bolo možné.

Pri tejto príležitosti si dovoľm vysloviť ešte jednu poznámku, v prípade ak tento zákon nebude posunutý do druhého čítania, respektíve schválený, samozrejme bude platiť doterajšia platná vyhláška, ale ak by ústavný súd posúdil teoreticky neústavnosť tejto právnej normy, v podstate celú prenatalnú diagnostiku môžeme ukončiť, pretože aký zmysel bude mať prenatalná diagnostika bez toho, že by sme mohli žene ponúknuť právo rozhodnúť sa. Len na to budeme robiť prenatalnú diagnostiku, aby sme jej oznámili s veľkou ľútosťou, že bude mať poškodené dieťa, že sa jej narodí anencefalu, že sa jej narodí dieťa za genézou obličiek a podobne?

Na ďalší problém ešte chcem ukončiť, že ak tento zákon nepostúpi do druhého čítania a nebude schválený, prakticky zabránime možnosť terapeutického intrauteriného ovplyvnenia niektorých chýb, ktoré je dnes už možno intrauterinne riešiť a zabezpečiť, aby sa dieťa narodilo zdravé.

Už viac ako 25 rokov pracujem v odbore, ktorý rieši tieto, aj pre lekárov i celý zdravotnícky personál neskutočne kontroverzné stavy. Sme pri zrode nového života a o chvíľu vykonávame zákrok, ktorý život na

jeho začiatku ukončuje. Zásadným spôsobom sa chcem vyhnúť personifikácii, hraničným a vyhroteným emotívnym príkladom z mojej praxe. Domnievam sa, že by som nekorektným spôsobom zneužíval moje osobné skúsenosti k vecnej argumentácii, tobôž na parlamentnej pôde. Nedá mi však nespomenúť, že som videl vlastnou matkou uskrtené dieťa, že som videl matku po suicídiu, po neschválenej interrupcii. Bol som požiadaný a nie jedenkrát o pomoc a radu k žiadosti o interrupciu takých rodičov, ktorí s absolútnou úprimnosťou vyznávali názor o dominancii života a ak by im bol niekto pred dvomi, tromi mesiacmi hovoril o možnej interrupcii z presvedčenia im vlastného by odmietli o nej čo i len diskutovať. Áno, poznám však ženy, ktoré sa do tejto situácie dostali, uniesli ju osobnostne i morálne. Zdieľam nesmiernu úctu k takýmto osobám.

Chcem upozorniť ešte na niekoľko ďalších skutočností. Dnes sú úplne bežné k dostaniu medikamenty, ktorými je možné navodiť minimálne porušenie, ale aj ukončenie gravidity v ktoromkoľvek štádiu tehotenstva. Ak sa žena rozhodne, že tehotenstvo ukončí, tak ona to skutočne spravidla aj učiní. Chceme zaviesť tú povestnú a teraz, prosím, odpustíte mi tento termín, ktorý použijem, potratovú turistiku, ako je v istej susednej krajine? Je pre nás prijateľnejšie zachraňovať ženy po predávkovaní abortívnymi liekmi s komplikáciami, ktoré so sebou prinášajú? Chcem opakovane zdôrazniť, plne akceptujem a chápem názor ľudí, pre ktorých je prerušenie, respektíve ukončenie gravidity neprijateľné. Neopovrhujem tým názorom, ale prosím, akceptujme a rešpektujme názory tých, ktorí majú iné filozofické vybavenie, inú predstavu a vnímanie hraničných situácií v živote, ktorí žijú iný život, ako je ochotný akceptovať, tobôž, keď isté hraničné situácie ani nezažil. Ja vnímam svoj poslanecký mandát aj ako istú povinnosť zohľadňovať a posudzovať právo a povinnosti občanov. Nevnímam ho ako právo rozhodovať a určovať jedine správne právne kroky.

Dovoľte ešte jednu poznámku. Chápem iniciatívu jednotlivcov, spoločnosti i osobností, že zaujímajú také vyhranené postoje, ktoré by viedli k zákazu interrupcií. Chápem, aj keď ich nie som pripravený bezo zbytku akceptovať. Avšak práve z týchto kruhov vychádzajú aj požiadavky o nevhodnosti alebo zákazoch výchovy k rodičovstvu, či sexuálnej výchovy v školách, zákazy alebo neodporúčania antikoncepcií a podobne. Práve týmito skutočnosťami, ako aj zvyšovaním zdravotného uvedomenia sa znížil počet interrupcií šesťnásobne, v niektorých lokalitách i viacnásobne. Žiaľ, zhoršovaním sociálno-ekonomickej situácie, bytovej situácie, zvyšovaním nezamestnanosti významne, až dramaticky poklesla i pôrodnosť.

Riešenie týchto skutočností pokladám minimálne za tak závažné, ako problém navrhovanej právnej úpravy. Nespomínam si, že by z radov koalície odzneli tak emotívne vystúpenia pri riešení týchto problémov, ako zazneli včera pri predloženej novele zákona.

Vážené kolegyne, kolegovia, zvážme teda, či naozaj práve my máme absolútne právo rozhodnúť v tak osobitnej situácii, ktorú novela zákona rieši. Vnímam tieto situácie ako príliš osobné na to, aby som ich dokázal jednoznačne, rigorózne, neomylné zvládnuť a nariadiť všetkým riešenia, ktoré práve niekto z nás považuje za najsprávnejšie, vlastne za jedine správne. Ďakujem za pozornosť. (Potlesk.)

P. Hrušovský, predseda NR SR

S faktickými poznámkami na vystúpenie pána poslanca deväť pánov poslancov. Končím možnosť ďalších prihlášok s faktickými poznámkami. Páni poslanci, nešpekulujte s tým. (Hlasy v sále.) Si prihlásený. Pani poslankyňa Demeterová. Zapnite pani poslankyňu Demeterovú.

M. Demeterová, poslankyňa

Vážený pán poslanec Chovanec, nedá mi nereagovať na vás svojou vlastnou skúsenosťou. Ako viceprimátorka Bratislavy som mala tú možnosť výrazne sa podieľať spolu s občianskym združením Inklúzia na jednom, z môjho pohľadu a skúseností, najzmysluplnejšom projekte chránenej dielne Kaviarnička Radnička, kde našlo uplatnenie a trvalé zamestnanie šesť mladých ľudí s mentálnym postihom a ako čašníci možno namiesto rozsiahlej rozpravy v tomto parlamente by bolo pre nás všetkých lepšie, aby sme toto miesto navštívili, aby sme pochopili, že to nie sú ľudia, ktorých treba v zárodku odstrániť, sú len trochu iní, ale rozhodne nie menej hodnotní, ako my. Škoda, pani predkladateľka, že som tam nemala možnosť byť aj s vami. Určite by ste mnohé pochopili. Aj ja som si myslela, že idem týmto ľuďom pomáhať, ale po čase našej vzájomnej spolupráce som pochopila, ako veľmi oni obohatili mňa. (Gong.) Okolo tejto malej kaviarničky sa vytvorila veľká radničkárska rodina. Predávali a ponúkali sa tam mnohé výrobky z chránených dielní z celého Slovenska. Mnohí známi výtvarníci, napríklad manželia Cipárovci, viedli tvorcov k vysokej profesionálnej úrovni ich výrobkov. Začali sa organizovať radničkine trhy. Spolu so sympóziom a oceňovaním najlepšieho tvorcu, či chránenej dielne. Pracuje sa nad projektom chráneného bývania. To sú aktivity, o ktorých by sme tu aj my mali hovoriť dnes, lebo sú konkrétne a tie nás navzájom obohacujú.

Značka TL

To sú aktivity, o ktorých by sme tu aj my mali hovoriť dnes. Lebo sú konkrétne, a tie nás navzájom obohacujú. V kaviarničke nájdete nápoje a recepty mnohých slávnych umelcov a ľudí, medzi inými aj vianočný punč manželky nášho pána poslanca Heribana, či recept Štefana Skrúcaného. Nehovorili by ste čo dokážu na pracovnej terapii tí ľudia, ktorí majú najťažší mentálny postih z domova sociálnych služieb na Lipského ulici. Vyrábajú len malé guľôčky z hlíny, ktoré ďalší (Zaznel zvuk časomieru.)

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Banáš.

J. Banáš, poslanec

Ďakujem pán predseda. Dámy a páni, táto debata je výsostne morálna, a o to je ťažšia, pretože morálka je vec dosť subjektívna. Ja som bol pred dvoma týždňami zhodou okolností na omši v chráme Noterdame v Paríži. A tam povedal kňaz jednu úžasnú vetu, ktorú by som tu chcel povedať. Pán boh nám nedáva silu, ale dáva nám činku, ťažobu na to aby sme pomocou nej túto silu dosiahli. Ja sa nazdávam, že keď žena zistí, že má v tele geneticky poškodený plod, toto je tá činka, toto je tá ťažoba pre ňu, a je na nej ako sa rozhodne. Čisi ten plod nechá vziať, alebo nie. Bude to asi pre ňu veľmi ťažké rozhodovanie, ale to či to je morálne, mám pocit, že nemáme právo rozhodovať my, ale niekto iný. A myslím si, ale že na čo právo máme, je poskytnúť tej žene, tu slobodnú voľbu. Čisa rozhodne morálne alebo nie. Čito zvládne - tú ťažobu, je na nej, a niekto iný ju bude súdiť. Ďakujem.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Ševc.

J. Ševc, poslanec

Ďakujem pekne pán predseda. Ja nie som odborník. Ani sa nechcem do odbornej diskusie zapájať. Len sa chcem vrátiť k histórii - ona je múdra. Chcel by som povedať, že tento problém nie je nejaký nový, ani problémom, ktorý by sme si akosi začali vytvárať tu v tomto parlamente. Jednu poznámku k tomuto problému. On je nie nový. Je starý ako ľudstvo samé. Chcem pripomenúť tejto ctenej snemovni, a mi je odpustené stanovisko pápeža Gregora XIII. Pápežom bol zvolený v roku 1572 ako významný právnik a diplomat. V otázke potratov zastával Gregor omnoho liberálnejšie stanoviská ako niektorí z nás hriešnikov. Prehlásil, citujem, plod mladší ako štyridsať dní nie je ľudský, a vyvolanie jeho potratom preto nie je zločinom. Usmrtenie plodu staršieho ako štyridsať dní síce pokladal za vraždu, ale napriek tomu veril, že potrat nie je hriechom tak strašným ako usmrtenie niekoho kto sa už narodil. Na rozdiel od vraždy, potrat nezahŕňa hriechu motiváciu ako spravidla pripisujeme tým, kto prežije svoje narodeniny, napríklad hnev, nenávisť či pomstu. Toľko citát z knihy Johnna Hügeho Posledný pápež, proroctvo svätého Malachiaša, týkajúce sa nového milénia. Kniha vyšla v Anglicku v roku 1998, strana 182. Ja, si myslím, že by sme sa mali poučiť aj z histórie. A treba si aj ctíť našich niektorých múdrych ľudí. Ďakujem.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pani poslankyňa Sabolová.

M. Sabolová, poslankyňa

Ďakujem pekne za slovo. Pán poslanec, hovorili ste, že vyššou právnou normou sa len potvrdzuje súčasný stav. Prečo nejdeme opačným spôsobom, kedy nižšia právna norma je so zákonom, tak ju upravme. A na tom mal kompetenciu rezort ministerstva zdravotníctva. Ak už chceme v tejto téme diskutovať. Hovoríte, že z vecného problému sa prešlo do ideologického zápasu. Nie je to pravda. Pretože aj vaše vystúpenie bolo istým spôsobom emotívne. Trošku iným smerom. Neboli to vyložene zásadné odborné lekárske argumenty. A prepáčte, bolo to len zase vaša skúsenosť, o ktorej ste hovorili. Chcem sa vás však spýtať ako lekára, kde máte 100-percentnú istotu, že vždy po istej diagnostike sa narodí poškodené dieťa. Kde máte tú istotu pri iných ochoreniach, kde pri diagnostike ťažkých zdravotných stavov sa potvrdí diagnóza, alebo sa zmení úplne zdravotný stav. Toto je trošku odvážne tvrdenie z vašej strany, že či sa treba pýtať poškodeného dieťaťa či chce žiť. To tu nezaznelo ani v jednom vystúpení našich poslankyň. A ešte snáď možno, že ste tolerantnejší. Ja sa pýtam, ku komu. Ste tolerantnejší. Hovoríte stále len o ženách,

ale dávate jej teda slobodu voľby, ale nehovoríte aj o ťažkej traume, ktoré postupujú ženy po takýchto vykonaných zákrokoch. A tie sa liečia oveľa dlhšie a oveľa ťažšie. A je veľmi veľa skúseností z praxe, kedy žene, ktorej sa ponúkla pomoc pri odhodlaní sa ísť na potrat, sa to dieťa narodilo, bola šťastná. Len jej treba podať pomocnú ruku. A toto by mala vytvoriť spoločnosť, aby tým ženám, ktoré sa dostávajú do takejto situácie, aby bol poskytnutý priestor, aby mohli kdesi tu svoju farchu, ak ju nenachádzajú doma, kde ju môžu zložiť, aby ju mohli skutočne zložiť skutočne kdesi inde. Toto je problém spoločnosti. A ešte snáď nepostúpi do druhého čítania. Veď tu dnes zákon platí. Upravme nižšiu právnu normu. (Zaznel zvuk časomier.)

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pani poslankyňa Záborská.

A. Záborská, poslankyňa

Ďakujem pekne za slovo. Tri krátke poznámky k vystúpeniu pána poslanca Chovanca. Z jeho vystúpenia vyplynulo, že ak nebudeme robiť u poškodených plodov interrupcie, tak sa neoplatí robiť prenatálnu diagnostiku. No to snáď nie je možné. Veď robme ju kvôli tomu, aby sme mohli operovateľné prípady operovať počas gravidity. Teraz obletela svet fotografia dieťaťa, ktoré bolo operované, myslím že v šiestom, alebo piatom mesiaci pre rozštep chrbtice, ktoré po otvorení maternice chytilo ruku operátora. Čiže, robme ju kvôli terapeutickým výkonom.

Ďalej poznám tridsať detí, ktoré sa narodili zdravé po pozitívnom vyšetrení alfafetoproteínov. Pán primár veľmi dobre vie o čom hovorím. U všetkých tridsiatich deťoch bola doporučovaná interrupcia.

A ďalšia vec je, vy hovoríte o tom, že čo treba poskytnúť žene. Kde u nás existuje prenatálna poradňa. Genetik vyšetří, gynekológ doporučí interrupciu, a necháme tu ženu potom aby sa v šiestom mesiaci tehotenstva, keď nosí tehotenské šaty, rozhodla o tom, že nechá potratíť svoje dieťa.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Hort.

M. Hort, poslanec

Ďakujem pekne za slovo pán predseda. Pán kolega, hovorili ste vo svojom príhovore skúsenosť zo včerajšej diskusie. Vy ste sa snažili akýmsi spôsobom zaškatuľkovať ľudí, ktorí hovorili za a proti. Ako keby sa jedni hrali na dobrých a druhí na zlých. Áno, táto diskusia vždy bude emotívnejšia ako ktorákoľvek iná, ale v tom vašom vystúpení ste jedným dychom stihli povedať, že vy akurát ste tí tolerantnejší. Čiže, opäť to je zakastovanie nás, ktorí si myslíme, že ešte nie doba nato, aby sme v tejto oblasti takto dnes a tu mohli rozhodovať, ako keby sme my boli tí netolerantnejší.

Ja by som ešte chcel reagovať- To, že ste použili niektoré svoja skúsenosti z čias keď som ešte robil primátora v Novej Dubnici, takmer každé ráno som sa stretával s jednou rodinou, ktorá mala dieťa postihnuté dawnovým syndrómom. To dieťa chodilo do materskej škôlky. A takmer každý deň mi rozprávali, akým spôsobom sa to dieťa rozvíja, ako už vie chytiť ceruzku, ale hlavne akým spôsobom v prostredí, v ktorom sa pohybuje, dokáže svojou prítomnosťou vytvárať tolerantnejší svet.

Tento návrh smeruje k tomu, aby akýmsi spôsobom znížil bolesť. Ja sa nezastávam za to, že má byť bolesť na svete, ale nikomu sa doposiaľ nepodarilo bolesť odstrániť, ale tam kde sa ona odstraňuje, a kde možno nedovolíme jej, aby sa transformovala na vyššiu kategóriu ľudskosti dobra a tolerance, tak tam chýba.

A tak ako som mali skúsenosť z Novej Dubnice s tým jedným dieťaťom, myslím si, že deti, ktoré takýmto spôsobom majú byť akceptované a vnímané, majú nezastupiteľné poslanie spoločnosti. Ďakujem pekne.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Hanzel.

B. Hanzel, poslanec

Ďakujem. Z vystúpenia pána poslanca Chovanca pre mňa vyplynulo, že mali by sme sa snažiť o to, aby sme robili pozitívne kroky tak, aby sme mali viac chcených detí, a nesnažiť sa reštriktívnou cestou zvýšiť počet detí nechcených.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Prosím vás o vypnutie mobilných telefónov, páni poslanci. Rušíme sa jeden druhého.

B. Hanzel, poslanec

Pokiaľ by naši kolegovia chceli vedieť, ktoré sú tie pozitívne kroky, tak sú to napríklad vyššie rodinné prídavky. Vyššie sociálne istoty pre viacdtné rodiny, vyššia miera sociálnej pomoci v oblasti vzdelávania a školstva detí. Vyššia miera starostlivosti o voľný čas našich detí, vyššia starostlivosť, aby sme deti chceli mať pre radosť a nie pre starosť. Musím však konštatovať, že pri prejednávaní štátneho rozpočtu, pri prejednávaní viacerých zákonov týkajúcich sa týchto problematík sme sa však správali vždy tak ako by sa jednalo vo všeobecnosti o deti nechcené. Ďakujem. (Potlesk.)

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pán poslanec Brocka.

J. Brocka, poslanec

Pán poslanec Chovanec okomentoval včerajšiu rozpravu k tomuto poslanceckému návrhu zákona, že bola veľmi emotívna. A musím sa priznať, že na to že on je primárom gynekologického oddelenia, tak jeho vystúpenie dnes bolo veľmi povrchné a plytké.

Pán poslanec Chovanec, vy ste povedali, že nechcete bagatelizovať túto tému, a vyjadrili ste zároveň stanovisko vašej strany, že rešpektujete právo rodičov rozhodnúť sa, či budú tehotenstvo akceptovať alebo nie.

Pán kolega, vy ste boli určite nie pri jednom potrate. Vy tomu hovoríte prerušenie tehotenstva. Ja tomu hovorím - ukončenie života.

Pán kolega Chovanec, ani moje šesťročné dieťa nie je schopné samostatného života, tak ako to nenarodené dieťa. A to vôbec neznamená, že tá neschopnosť samostatného života môže byť dôvodom na zabitie človeka.

Pán poslanec Chovanec, základné ľudské práva, to sú nie relatívne hodnoty. Právo na život je absolútna hodnota. A to, že to povedal lekár, pán poslanec chovanec, musím sa priznať, že to je najväčším sklamaním v tejto poslancekej snemovni, keď sa hovorí o živote. (Potlesk.)

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pán poslanec Lintner.

E. Lintner, poslanec

Ďakujem za slovo pán predseda. Chcel by som vo vystúpení pána poslancu chovanca oceniť racionalitu. Ďakujem vám pán poslanec, lebo ste išli presne po línii, ktorá viedla predkladateľov tohto zákona - racionálnosť a pragmatickosť. Mňa mrzí priebeh tej diskusie. Ja som mohol tiež včera reagovať. Ja len kolegom z Poslanceckého klubu KDH povedať, ja si vás vážim veľmi ako ľudí za všetko čo ste urobili. Veľmi si vás vážim. Chcem s vami komunikovať. Preto ma aj mrzelo včerajšie vystúpenie pána poslancu Mikloška, lebo to nebolo vystúpenie kandidáta na prezidenta. To nebolo vystúpenie človeka - politika, ktorý chce byť prezidentom všetkých občanov. Budem si vás vždy vážiť, a preto ma mrzelo vo vašich vystúpeniach, že ste nás označili za ľudí, ktorí chcú sa podieľať na návode na vraždu. To ma veľmi mrzí.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pán poslanec Chovanec chce reagovať na vystúpenia pánov poslancov.

M. Chovanec, poslanec

Ja naozaj veľmi úprimne ďakujem za pozornosť, ktorú ste mi venovali pri vypočutí môjho príspevku. Bolo mi jasné a zrejmé, že pre časť poslancekej snemovne bude prijateľný. Pre časť nie. Inak to ani nie je možné. A akceptujem tie kritické pripomienky, ktoré ste vzniesli voči môjmu diskusnému príspevku.

Z vecnej stánky iba k niekoľkým poznámkam. Tento zákon, pani poslankyňa, nerieši ukončenie tehotenstva u mentálne retardovaných detí. Tento zákon rieši ukončenie tehotenstva u poškodení, ktoré sú nezlučiteľné so životom, alebo mimoriadne ťažko poškodených záležitostiach.

Ja viem, že v podstate pre vás, a ja to akceptujem, to som opakovane zdôraznil, že veľký rozdiel v tomto nie je. Ja to vnímam, že to vy takto vnímate. A akceptujem to. Nemám čo k tomu viac povedať. Iba nie je pravda, že môže dôjsť k prerušeniu pri ľahko poškodenom a mentálne retardovanom dieťati. Tu môže byť problém k odbornej diskusii, že dajú sa ešte vylúčiť niektoré indikácie k ukončeniu do 24. týždňa. Úplne s tým súhlasím. A sám by som dokázal napríklad vylúčiť dawnov syndróm a niektoré ďalšie, pretože deti s dawnovým syndrómom sú niektoré vychovávateľné až do úrovne osobitnej školy. Takže som k vecnej diskusii pripravený.

Pani doktorka Záborská, alfafetoprotín, zvýšená hladina alfafetoproteínu nie je indikáciou k umelému prerušeniu. Zvýšená hladina alfafetoproteínu nie je nič iné ako iba návod na ďalšie dodiagnostikovanie na vykonanie ďalších testov na amniocentézu a podobne.

K pánovi Brockovi snáď len toľko, ja som na začiatku povedal, že nechcem sa veľmi odborne tu rozširovať. Predsa myslím, že neviem dosť dobre aký význam by tu malo keby sme vyslovene odbornú diskusiu na túto tému viedli na pôde parlamentu. (Zaznel zvuk časomieru.) Ale aj tak ďakujem všetkým za

Zn: MK

obvinil pána Chovanca z toho, že nedostatočne kvalifikovane vysvetľoval a možno, že to zaznelo trochu, že ako by nebol dostatočne kvalifikovaný v tejto problematike, tak ja musím povedať, že nebiť pána poslanca Chovanca, s ktorým som sedel vedľa počas pôrodu mojej manželky, keď mala veľmi komplikovaný pôrod a nebiť toho, že urobil, to, čo by sme si asi nevedeli predstaviť, že na jedno telefonné zazvonenie natiahol dvoje gumové rukavice a začal rezať ženu ešte, keď bola pri vedomí, tak by som možno že nemal také zdravé a pekné dieťa, ako mám teraz, tak ja si pána poslanca Chovanca veľmi vážim.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pani poslankyňa Sabolová.

M. Sabolová, poslankyňa

Ďakujem pekne, pán poslanec, ja verím, že všetky veci, ktoré robí každý jeden z nás robí v dobrej viere a aj podanie návrhov zákonov každý vidíme svojim spôsobom, ale na to, aby sme mohli upraviť neprávny stav, ktorý je dnes v legislatíve, stačilo, aby váš minister za stranu ANO upravil vyhlášku a dal návrh do vlády na úpravu vyhlášky, aby sme dali do súladu právny stav. Mi dnes upravujeme neprávny stav, ktorý je v skutočnosti, pretože vyhláška, ktorá je nižšia právna norma je v rozpore so zákonom. Čiže toto bola jednoduchá úprava, ktorú už vy s vašimi právnikmi a odbornými a odborníkmi v skutočnosti v práve i v medicíne ste mohli dať do súladu. A preto si myslím, že tento problém sa tu nepolitizuje, ale pri tak vážnej téme, ktorá je ľudská a nie ani politická, ani opozično koalíčná je hodná skutočne aj takýchto vystúpení, ktoré tu zazneli, či z jednej, či z druhej strany. Ešte jedna snáď poznámka, hovoríte, že len muž a žena, sa môžu, alebo mali by sa rozhodovať, ja sa vás pýtam, ak sa počne plod a je v tele matky, naňho sa už, to čo je z Ústavy, že ľudsky život je hodný ochrany už pred narodením nevzťahuje sa sloboda, ani ochrana? Naňho už neplatia žiadne iné právne normy a snáď ešte ak mám čas prečítam od odborníka, od lekára stanovisko z biologického aspektu základnou bunkou živých organizmov je bunka, je prvý útvar v živote človeka, je bunka, vzniknutá z vajíčka a spermie, zigota. Zigota obsahuje úplne genetický preukaz totožnosti človeka, a jeho príslušnosti k rodu sapiens, homo sapiens, ako aj kompletnú genetickú informáciu pre riadenie jeho ďalšieho vývoja. Ďalší rast plodu je charakterizovaný pribúdaním ďalších buniek, ktoré sa neskôr organizujú do tkanív a orgánov. Zigota, je teda základnou štruktúrou života, čiže ak ľudský život je hodný ochrany pred narodením je aj ten tretí.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pani poslankyňa Záborská.

A. Záborská, poslankyňa

Ďakujem pekne pán predseda, pán poslanec hovorili ste tu o tom, že motívom, aby ste podali takúto novelu bolo aj to, aby ste uchránili ženu pred tramou, alebo rodičov pred tramou, pred psychickou tramou, keď sa celý život budú musieť starať o postihnuté dieťa, ani vo vašom prejave, ani v žiadnom inom, ktorý súhlas s predkladanou novelou, nebolo hovorené o psychických traumach rodičov a matiek, ktoré podstúpili takého potraty a celý život mali medicínsky definovaný post abortívny syndróm, sú to veľmi vážne stavy, a sú to samovraždy, ktoré boli po vykonaní potratu, hovorili ste, že aj otec aj matka majú právo sa rozhodnúť, aj keď v závere ste povedali, že žena má právo na súkromné rozhodnutia, to musíme rešpektovať, ale je tam ešte tretí článok a je to dieťa, je to dieťa, ktoré sa nemôže brániť, ktoré je bezbranné a my sa stavíme práve na stranu tohoto dieťaťa a snažíme sa rešpektovať jeho práva.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pán poslanec Brocka.

J. Brocka, poslanec

Pán poslanec Heriban ospravedlňujem sa za to, že som vás vyrušoval počas vášho vystúpenia, naozaj diskusia o tak vážnej veci ako je ľudský život, je veľmi vážnou a pre mňa je to vážna téma, ale ospravedlňujem sa, že som vás vyrušoval pri vašom vystúpení. Len dovoľte zareagovať na to, ako ste pomenovali vašu iniciatívu, že ide o riešenie technického problému, pán kolega Heriban, ak by ste vy nepodali tento váš poslanecký návrh a ústavný súd vyriekne záver, že vyhláška číslo 74/1986 je v rozpore s Ústavou, tak by táto vyhláška prestala platiť, to znamená, na Slovensku by sa nemohli robiť potraty do 6 mesiacov. Ale pre tvrdosť nášho srdca by sa naďalej mohli na Slovensku tieto potraty vykonávať do tretieho mesiaca. Pán poslanec Heriban, ja si uvedomujem, že na to môžeme mať rôzny názor a uvedomujem si, že medzi nami je obrovský rozdiel, aj by som to nazval, to nie je moje vyjadrenie, ale že to rozdiel kultúr, je to rozdiel medzi kultúrou života a medzi kultúrou smrti. Ak som včera hovoril o slobode, a vy ste si to všimli, tak ja som hovoril aj to, že sloboda je posvätná a patrí medzi základné ľudské práva, ale aj v našej Ústave ešte pred slobodou je základné právo na život. A ak hovoríte rozhodnutiu muža a ženy, že to je intímne rozhodnutie, pán poslanec Heriban, intímne rozhodnutie muža a ženy je vtedy, keď sa rozhodnú splodiť dieťa, ak sa rozhodnú zbaviť sa dieťaťa, to nie je intímne rozhodnutie muža a ženy.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Kolesár.

E. Kolesár, poslanec

Ďakujem pekne pán predseda. Dámy a páni veľmi zodpovedne počúvať od včera všetky príspevky k tejto téme a chcel by som povedať, že nie je mi jasné, prečo sa to stavia do polohy ako keby v zákone bolo stanovené, že pri zistení určitých genetických porúch a podobne je stanovené, ako keby povinnosť uskutočniť potrat. Ja si myslím, že je to ako možnosť pre ľudí zodpovedne matku, i otca, posúdiť zodpovedne to, či bude schopný života ten plod, plnohodnotného v budúcnosti, ja zas zo svojej skúsenosti môžem tiež povedať, niekoľko príkladov ale poviem len ten najjednoduchší, mám to šťastie, som šťastným otcom a som veľmi šťastný, že pri tej diagnostike, ktorú som zažíval, že jednoducho som nemusel sa dostať do hraničnej životnej situácie, ako sa žiaľ Bohu mnohí ľudia dostanú, ak od lekára dostanú túto nepríjemnú správu, ale nerozumiem celkom dobre, prečo by sme mali uprieť právo v takejto chvíli ľuďom sa rozhodnúť, myslím si, že nemáme mi ani morálne právo tu odhlasovať, že jednoducho uprieme právo týmto rodičom a matkám, aby o budúcnosti rozhodovali zodpovedne a s plnou vážnosťou, takže myslím si, že treba to nechať na zodpovedné posúdenie toho, koho sa to týka a neberme si toto právo mi na seba. Ďakujem.

P. Hrušovský, predseda NR SR
Pán poslanec Heriban chce reagovať na faktické poznámky.

J. Heriban, poslanec

Ja by som len skutočne v krátkosti zareagoval, som presvedčený, že každý z nás má na tento problém svoj vlastný názor, som presvedčený, že neexistujú argumenty, ktoré by dokázali presvedčiť našich kolegov v KDĽ, v SDKÚ, v SMK a v ostatných stranách, ktorí si myslia to, respektíve iné, ako si myslím ja. Lebo to nie je o argumentoch, to je o nejakých úplne základných ľudských pocitoch, je to možno aj o viere. Samozrejme aj mi, čo sme veriaci, tieto otázky ťažko znášame a ťažko sa s nimi vyrovnávame, celý môj príspevok je len o tom, že by som bol rád, keby sme si uvedomili, že nie všetci majú taký názor a naše rozhodnutie vlastne bude zasahovať do základných ľudských práv, veď náš parlament nerieši túto otázku prvýkrát, táto otázka sa rieši na celom svete. Sú to základné ľudské práva, ktoré umožňujú, ženám, matkám a ich partnerom, aby sa rozhodli slobodne, dobrovoľne po plnom zvážení, po plnom zvážení, to znamená, na záver by som chcel len povedať, že uznávam názory ľudí, ktorí majú iný názor ako mám ja, ja si myslím, že žena by mala rozhodovať o tom, či ..

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pani poslankyne, páni poslanci vyhlasujem rozpravu o tomto bode programu za skončenú, pýtam sa pani navrhovateľky či chce zaujať stanovisko k rozprave, áno, nech sa páči.

E. Černá, poslankyňa

Vážený pán predsedajúci, vážený pán minister, ctené kolegyne a kolegovia. Pozorne som si vypočula argumenty, ktoré na tejto pôde padli od včera večera. A ďakuje všetkým, ktorí chápu prečo je potrebné včas zosúladiť vyhlášku ministerstva zdravotníctva o umelom prerušení tehotenstva z genetických dôvodov zo zákonom, a teda aj s Ústavou. V tejto chvíli tu síce stojím ako poslanec za liberálnu stranu, ale tiež ako

matka, žena a tiež ako kresťanka. Chcem tým povedať, že aj napriek tomu, že sa 70% ľudí hlási k viere, neznamená to, že súhlasia s tým, aby v tejto krajine skupina ľudí, ktorá si myslí, že sú lepší kresťania než tí ostatní, diktovala ako máme žiť. Na Slovensku aj bez zákazov klesli interupcie o 67 % a my vravíme interupcie nie sú dobrým riešením, ale zákaz rovnako zlým. Už dávno som nepočula toľko netolerancie ako včera večer, naozaj nie. Vraveli ste pán Brocka o slobode, ale áno aj ja som za slobodu, tak ju zachovajme, pre ľudí, ktorí sa aj bez nás vedia rozhodnúť. Pani poslankyňa Majdová vraveli ste, že v našej spoločnosti by sme mali, alebo nebudaj by sme chceli nahovárať ľudí na interupcie, to z vášho vystúpenia vyplynulo. Aj vy viete, že je to obyčajná demagógia, že to predsa vôbec nie je o tom. Bola by som veľmi rada, keby ste z nás ani z občanov, ktorí majú iný názor nerobili ľudí zlých, neznabohov a kriminálnikov, ktorí vás nechcú pochopiť. Dostatočne vás chápem, ale chápem aj tú druhú stranu a opakujem naposledy, že interupcie aj bez zákazov klesli na Slovensku o 67 % a viete prečo? Pretože sa o tom hovorilo osvetou, iba osvetou môžete vplývať na ľudí, nie zákazmi. Vyčítali ste nám, že náš návrh bol falošný zámer. No bol to zámer, ale úprimný. Bol to úprimný zámer, ktorý vychádzal zo zdravého rozumu. A to len preto, že problematika interupcie sa tu trinásť rokov zametá stále nejakým spôsobom pod koberec. Ak by ústavný súd rozhodol pred pár dňami vlastne o zákaze, vy ba ste tu pokojne sedeli a prizerali sa? Ja si myslím, že by bolo vhodné, aby ste počuli v tak vážnej otázke aj zvyšok tých názorov voličov, ktorí vám nedali svoj hlas a tých je v tomto prípade a v tejto otázke väčšina. Takže je to o tolerancii aj k tým ostatným. My nechceme rozhodovať za druhých. To v žiadnom prípade nie, chceme, aby ľudia mali právo niesť vlastnú zodpovednosť a rozhodnutie za všetko, čo urobia vo svojom živote. Nás k tomu nepotrebujú. My máme vytvoriť iba také zákony, aby mohli žiť a rozhodovať sa slobodne sami na základe vlastného vedomia a svedomia a nebojte sa o nich, oni to zvládnu. Tých 67 % hovorí za mnoho, len sme zabudli povedať, akí sú skvelí, že to dokázali, že zmenili svoj názor spreď 13-tich rokov, kedy interupcie boli príliš vysoké, že sú morálne a čoraz humánnejšie. Padlo tu tiež, že na túto tému dnes nie je vhodná doba, a to isté sme vraveli od začiatku aj my, ale tá vhodná doba nebola ani pred rokom, ani pred štyrmi rokmi, ani pred ôsmymi, ani pred trinástimi rokmi nikdy nie je vhodná doba. Keby ste boli taký láskavý a nechali ma dohovoriť. Ja som vám do ....

Značka: MO

ani pred 8. ani pred 13. rokmi nikdy nie je vhodná doba. Keby ste boli takí láskaví a nechali ma dohovoriť. Ja som vám do vašich rečí neskákala. Plne rešpektujem vaše názory a nemusíte s mojimi súhlasiť, len vás poprosím, nechajte ma hovoriť. (Potlesk.)

V situácii, keď hrozí, že výrok Ústavného súdu môže znemožniť, aby sa ľudia slobodne rozhodovali, si myslím, že je našou povinnosťou túto slobodu pre nich uchrániť. Hovorím o uchránení ich slobody. Keď sme sa teda dotkli kresťanstva a viery, viete, Boha nosí každý z nás vo svojom srdci, každý z nás vo svojom srdci a len on jediný bude mať právo pri poslednom súde rozhodnúť, či naše kroky sme robili v živote správne. Nie my, len on sám a ja vám ďakujem. (Potlesk.)

P. Hrušovský, predseda NR SR

Pán spoločný spravodajca, chcete sa vyjadriť k rozprave? Pán spravodajca, chcete sa vyjadriť k rozprave? Nie. Či sa chcete vyjadriť? Nie. Panie poslankyne, páni poslanci, pristúpime k hlasovaniu o predložnom návrhu skupiny poslancov. Prosím pána spoločného spravodajcu, aby postupne uvádzal jednotlivé návrhy na hlasovanie.

P. Biroš, poslanec

Vážený pán predseda, vážený pán minister, milé kolegyne, kolegovia. V rámci diskusných príspevkov, akurát pani poslankyňa Záborská predniesla návrh nepokračovať v rokovaní o tomto znení zákona. Preto by som vás poprosil, pán predseda, dajte hlasovať o tomto návrhu.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Panie poslankyne, páni poslanci, prosím, prezentujme sa a hlasujme o návrhu pani poslankyni Záborskej nepokračovať v rokovaní.

(Hlasovanie.) 124 prítomných, 36 za návrh, 61 proti, 12 sa zdržalo, 15 nehlasovalo. Konštatujem, že návrh sme neschválili. Prosím, ďalší návrh, pán poslanec.

P. Biroš, poslanec

Prosím, pán predseda, aby ste dali hlasovať o tom, že Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla v súlade s § 73 ods. 3 písm. c) zákona o rokovanom poriadku prerokovať predložený návrh skupiny poslancov

v druhom čítaní.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Prosím, páni poslanci, prezentujme sa a hlasujme.

(Hlasovanie.) 128 prítomných, za návrh 71, 28 proti, 11 sa zdržalo, 18 nehlasovalo. Návrh sme schválili. Prosím, ďalší návrh.

P. Biroš, poslanec

Pán predseda, prosím, dajte hlasovať o tom, že Národná rada Slovenskej republiky v súlade s rozhodnutím predsedu Národnej rady Slovenskej republiky prideluje predložený návrh zákona na prerokovanie výborom. Ústavnoprávnemu výboru Národnej rady Slovenskej republiky, Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Páni poslanci, prosím, prezentujme sa a hlasujme o návrhu. Prezentujme sa a hlasujme o návrhu prideliť zákon na prerokovanie výborom, určiť gestorský výbor ako aj lehotu na prerokovanie návrhu zákona v druhom čítaní.

(Hlasovanie.) 112 prítomných, 73 za, 1 proti, 15 sa zdržalo, 23 nehlasovalo. Konštatujem, že návrh sme schválili.

P. Biroš, poslanec

Pán predseda, prosím, ďalej, aby za gestorský výbor určila hlasovaním výbor Národnej rady pre zdravotníctvo a že určené výbory návrh zákona prerokujú v termíne do 26. mája 2003 a gestorský výbor do 27. mája 2003.

P. Hrušovský, predseda NR SR

Prosím, prezentujme sa a hlasujme.

(Hlasovanie.) 106 prítomných, 69 za návrh, 1 proti, 16 sa zdržalo, 20 nehlasovalo. Návrh sme schválili. Tým sme prerokovali tento bod programu. Pristúpime k rokovaniu o ďalšom bode programu, ktorým je návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Vladimíra Mečiara na vydanie ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky, ktorý prerokovávame v prvom čítaní. Prosím teraz pána poslanca a zároveň navrhovateľa, aby odôvodnil a uviedol predmetný návrh.